

Паслухаць джаз і пабыць сватам... у Пружанах

Верхняя Крупава: гісторыя мястэчка ў адной біяграфіі

Магілёўшчына — край жыватворных крыніц

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

СЁННЯ — СУСТРЭЧА ПРЭЗІДЭНТА З КІРАЎНІКАМІ БЕЛАРУСКІХ СМІ

Аляксандр Лукашэнка 21 студзеня сустрэнецца з кіраўнікамі беларускіх СМІ і адкажа на актуальныя пытанні, якія хвалююць грамадскасць, паведамлілі БЕЛТА ў прэс-службе кіраўніка дзяржавы. На сустрэчу запрошаны кіраўнікі як дзяржаўных, так і недзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі. Тэлеверсія мерапрыемства выйдзе ў эфір у 21.00 на асноўных беларускіх каналах.

«МЫ ПАВІННЫ ПАБУДАВАЦЬ САМУЮ БЯСПЕЧНУЮ СТАНЦЫЮ»

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка і генеральны дырэктар дзяржаўнай карпарацыі па атамнай энергіі «Расатам» Сяргей Кірыенка абмеркавалі ход рэалізацыі праекта будаўніцтва Беларускай АЭС, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Кіраўнік беларускай дзяржавы прапанаваў абмеркаваць сітуацыю, што складваецца на будаўніцтве АЭС. «Я зыходжу з таго, што мы пазычылі грошы ў Расіі. Гэта прыкладна \$10 млрд — кошт станцыі. І мы знайшлі падрадчыка, які будзе будаваць гэты аб'ект. Але з-за пэўных розначытанняў, магчыма, нарматыўна-прававыя акты, нейкіх нестыковак, з'яўляюцца пэўныя пытанні», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

«Мы як дбайныя гаспадары павінны моцна трымаць грошы ў руках і выбіраць найбольш аптымальнае, таннае не на шкоду якасці і бяспекі, — адзначыў кіраўнік дзяржавы. — Гэта, напэўна, галоўнае, што я павінен кантраляваць як Прэзідэнт». У сваю чаргу Сяргей Кірыенка падзякаваў беларускаму боку за высокую давер. «Мы разумеем меру сваёй адказнасці. Мы павінны пабудавать самую бяспечную станцыю. Яна павінна быць разумна таннай — наколькі магчыма не на шкоду надзейнасці і якасці. Яна таксама павінна быць пабудавана ў вельмі сціслы тэрмін і з максімальнай магчымай загрузкі беларускіх прадпрыемстваў, асабліва будаўнікоў», — сказаў гендырэктар «Расатама».

Паводле яго слоў, будучая Беларуска АЭС вытрымала б прыродную катастрофу ў Фукусіме. Праект Беларуска АЭС «Расатам» плануе выкарыстоўваць і пры будаўніцтве іншых падобных аб'ектаў за мяжой. «Гэта самае сучаснае пакаленне 3+, з так званымі постфукусімамі патрабаваннямі бяспекі. Калі б такі блок у дзень прыроднай катастрофы быў на Фукусіме, такіх наступстваў не было б. Ён перастаў бы працаваць, але забяспечыў бяспеку. Не было б ніякай аварыі, выхадаў радыяцыі», — падкрэсліў гендырэктар «Расатама».

Сяргей Кірыенка таксама адзначыў, што праекты з аналагічнымі патрабаваннямі да бяспекі ўжо распрацавалі і іншыя сусветныя кампаніі, але перавага расійскіх тэхналогій у тым, што яны апрабаваны ўжо на практыцы.

Генеральны дырэктар «Расатама» таксама заявіў, што карпарацыя гатова запрасіць беларускіх будаўнікоў да ўдзелу ў праектах узвядзення АЭС па расійскіх тэхналогіях за мяжой. Ён даў высокую ацэнку рабоце беларускіх спецыялістаў на пляцоўцы, дзе ажыццяўляецца ўзвядзенне АЭС. У адказ на гэта Аляксандр Лукашэнка выказаў меркаванне, што ў далейшым беларускія спецыялісты могуць прыцягвацца расійскім бокам для ўзвядзення атамных электрастанцый за мяжой. «Калі мы навуачны будаваць атамную станцыю, мы па вашых тэхналогіях разам з вамі гатовы рухацца па ўсім свеце, дзе вы будзеце будаваць», — адзначыў беларускі лідар.

Інвестыцыі

ДАРАЖЫЦЬ РЭПУТАЦЫЯЙ

Інвестыцыйны праект будаўніцтва завода па вытворчасці белавай сульфатнай цэлюлозы аб'ёмам 400 тыс. т у год на базе ААТ «Светлагорскі ЦКК» можа быць пашыраны за кошт будаўніцтва ўстаноўкі па вытворчасці высокай цэлюлозы. З такой прапановай прэм'ер-міністр Беларусі Міхаіл МЯСНІКОВІЧ звярнуўся да старшыні кітайскай карпарацыі SINOMACH Жэнь Хунбіна, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Як адзначыў кіраўнік беларускага ўрада, гэта важны і патрэбны для краіны аб'ект. Яго кошт перавышае \$800 млн. «Было б надзвычайна пашырыць магчымае дзейнае інвестпраекта, знайшоўшы магчымае пабудаванне ў Светлагорску і ўстаноўку па вытворчасці высокай цэлюлозы», — лічыць прэм'ер-міністр. На гэта, паводле яго слоў, спатрэбіцца яшчэ \$35 млн. Іх беларускі бок плануе ўзяць у свайго азіяцкага партнёра ў выглядзе звязанага крэдыту.

Баку абмеркавалі ход рэалізацыі праекта будаўніцтва завода белавай сульфатнай цэлюлозы. Асабліва ўвага была звернута на тэрміны. Міхаіл Мясніковіч парасіў кітайскаму партнёраў не зрываць іх (у адпаведнасці з планами завод павінен выпусціць першую прадукцыю ў канцы 2015 года). «Калі пуск затрымаецца, могуць узнікнуць пэўныя складанасці з выплатамі працэнтаў крэдыту», — адзначыў прэм'ер-міністр, растлумачыўшы, што ў бізнес-плане тэрміны акупнасці праекта вызначаны з разлікам на выкананне работ ва ўстаноўлены тэрмін. Узнікненне праблем па гэтым пытанні можа выклікаць сумненні адносна плацежаздольнасці Беларусі як пазычальніка. «А ўрад Беларусі, які і вы (кітайскі бок. — Заўвага БЕЛТА), даражыць сваёй рэпутацыяй», — падкрэсліў Міхаіл Мясніковіч.

Пакланіцца святыні

ДЗЕЛЯ АДНАГО ДОТЫКУ

Карэспандэнт «Звядзі» пастаяла ў чарзе да Дароў валхвоў і паспрабавала зразумець, што прымушае тысячы людзей чакаць на марозе некалькі гадзін

Фота Аляксандра КЛЕШЧУКА

Гэта трэба бачыць і адчуць самой, — вырашыла я ў мінулую суботу і пачала збірацца ў падарожжа праз увесь горад, каб дакрануцца да святыні, пра якую давялося ў апошнія дні нямаца чуць, чытаць і пісаць самой. А яшчэ, шчыра прызнаюся, хацелася яшчэ раз трапіць у тую аўру дзівоснай добразычліваці, калі тысячы людзей збіраюцца ў адным месцы са светлымі думкамі і наміненнямі, і зразумець, што ты таксама часцінка гэтага вялікага і дзесьці нават невытлумачальнага.

Фота Аляксандра КЛЕШЧУКА

У ДОБРЫ ШЛЯХ, КУЛЬТУРНАЯ СТАЛІЦА!

Міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў і старшыня Гродзенскага гарвыканкама Андрэй Худык (на фота) пакінулі першы запіс у кнізе знаваў фактаў сучаснай гісторыі горада над Нёманам з нагоды яго ганаровай місіі — культурнай сталіцы рэспублікі ў 2014 годзе.

Святочнаму канцэрту ў абласным драматычным тэатры ў той жа дзень папярэднічала дабрачынная дыскацека, на якую ў моладзевы культурна-забаўляльны цэнтр «Галактыка» запрацілі навучанцаў школ для дзяцей і паруснёнікаў зрок і слыху, выхаванцаў дзіцячага дома і сацыяльнага рытулку. Увогуле на працягу сёлетняга года ў Гродне будзе арганізавана дзясяткі культурных імпрэз на розны густ. Гэта і тэатральныя гастролі, і музейныя выставы, і пленэры скульптураў, мастакоў, рэзчыкаў па дрэве, кавалёў... А галоўнай культурнай падзеяй года будзе, безумоўна, фінал Х рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Фота БЕЛТА

АРЭНДНАЕ ЖЫЛЛЁ ЗМОЖА СТАЦЬ САЦЫЯЛЬНЫМ

Дзеці-сіроты, дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, грамадзяне, што пацярпелі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, шматдзетныя сем'і ў залежнасці ад даходаў і некаторыя іншыя катэгорыі грамадзян змогуць па заяве перавесці арэнднае жыллё, якое яны займаюць, у разрад сацыяльнага.

Пра гэта заявіла падчас анлайн-канферэнцыі на тэму «Новаўвядзенні ў сістэме ЖКГ», якая прайшла на сайце БЕЛТА ўчора, начальнік аддзела юрыдычнай працы і кадраў Міністэрства жыллёва-камунальнага гаспадаркі Наталія КУХАРЧЫК.

Пры гэтым варта адзначыць, што прыватызацыя такога жылля гэтыя катэгорыі грамадзян не змогуць, проста яны не будуць уносіць плату за карыстанне жылым памяшканнем.

Права пераводу арэнднага жылля ў разрад сацыяльнага, па словах Наталі Кухарчык, прадугледжана Указам № 563 «Аб некаторых пытаннях прававога рэгулявання жыллёвых адносін», падпісаным Прэзідэнтам Беларусі ў снежні мінулага года. Але тычыцца яно толькі грамадзян, якія ўжо маюць або будуюць мець права (напрыклад, пасля атрымання жыллага памяшкання камерцыйнага выкарыстання) на атрыманне сацыяльнага жылля.

Святлана БУСЬКО.

Фота Аляксандра КЛЕШЧУКА

СПАЧАТКУ МОЦНЫ СНЕГ, А ПОТЫМ — АНАМАЛЬНЫЯ МАРАЗЫ!

У выхадныя — да мінус 25

Сур'ёзнае зімовае надвор'е будзе гаспадарыць на тэрыторыі Беларусі і на гэтым тыдні, паведамляе рэдакцыя спецыяліст Рэспубліканскага гідраметцэнтра Мінпрыроды Вольга Фядотара.

У аўторак атмасферныя франты прынесуць у паўднёвыя рэгіёны краіны снег, месцамі мяцёліца, у асобных раёнах — моцны снег. Разам з тым у паўночных рэгіёнах істотны ападкаў не чакаецца. Тэмпература паветра ўдзень будзе вагацца ад мінус 6 градусаў па паўднёвым захадзе да 17 маразу на паўночным захадзе краіны. Прагназуецца, што ў сераду снегапады «накрыюць» ужо большую частку Беларусі, месцамі слабая мяцёліца. Тэмпература паветра ўначы да мінус 11-17 градусаў, а па поўначы краіны — да 18-23 маразу; ўдзень — мінус 9-15 градусаў. Толькі на крайнім поўдні крыху цяплей: на працягу сутак мінус 6-10 градусаў. Кароткачасовы снег, пераважна па ўсходніх рэгіёнах краіны, чакаецца ў чацвер. Тэмпература паветра на працягу сутак стане мінус 12-18 градусаў, уначы пры праясненнях да 19-24 маразу.

Напрыканцы тыдня маразы зноў умоцняцца. Тэмпература паветра ўначы стане мінус 14-21, месцамі пры праясненнях да 21-26 маразу. Уначы на суботу і надзёлю сіноптыкі не выключваюць умоцненне маразоў месцамі нават да мінус 28 градусаў. Удзень напрыканцы тыдня будзе ад мінус 11 да мінус 17 градусаў. Айчынная сіноптыкі падлічылі, што такі тэмпературны фон ажно на 6-10 градусаў ніжэйшы за кліматычную норму трэцяй декады студзеня. Нагадаем, што ўначы на 19 студзеня ў Беларусі былі зафіксаваны самыя моцныя маразы гэтай зімой на ўсходзе краіны (мінус 20-25 градусаў).

Сяргей КУРКАЧ.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

КОЛЬКАСЦЬ БЕСПРАЦОЎНЫХ ВЯРАСЛА НА 5 МЛН ЧАЛАВЕК

Колькасць беспрацоўных у свеце вырасла ў 2013 годзе на 5 млн чалавек, дасягнуўшы паказчыка амаль у 200 млн чалавек. Пра гэта гаворыцца ў справаздачы «Глобальныя тэндэнцыі занятасці — 2014», распушчанагаў Міжнароднай арганізацыі працы (МАП). Прычынай такога становішча эксперты спецыялізаванай установы ААН называюць «слабы эканамічны рост, які не здолеў забяспечыць паліпшэння на глабальным рынку працы». Сярэдні ўзровень беспрацоўя ў свеце ў 2013 годзе склаў 6,1%. Пры гэтым у асабліва складаным становішчы знаходзіцца моладзь, 13% прадстаўнікоў якой не маюць працы.

МАСАВЫЯ БЕСПАРАДКІ ў КІЕВЕ: 10 ЧАЛАВЕК ЗАТРЫМАНЫЯ, БОЛЬШ ЗА 70 ПАРАНЕННЫЯ

Каля дзесяці чалавек былі затрыманы, больш за 70 паранены ў выніку масавых беспарадкаў у Кіеве. Пра гэта паведамлілі ў Галоўным упраўленні МУС Украіны ў Кіеве. Паводле звестак ведамства, дакладную лічбу пацярпелых назваць пакуль немагчыма. Вядома толькі, што пацярпелі звыш 70 праваахоўнікаў, у якіх дыягнаставаны чэрапна-мазгавыя траўмы, пераломаў, атручэння невядомым рэчывам. Напярэддзі, 19 студзеня, пасля мітыngu на Майдане частка пратэстоўцаў пайшла да ўрадавага квартала. У пачатку вуліцы Грушэўскага іх сустрэў кардон міліцыі, пачаліся сутыкненні, якія кропкава працягваліся ўвесь панядзелак.

РАСІЯ ВЯРТАЕ «ЗІМОВЫ ЧАС»

Новы законпраект аб вяртанні «зімовага часу» ўнесены ў Дзярждуму. Закон, у выпадку прыняцця, уступіць у сілу 26 кастрычніка. Кіраўнік камітэта Дзярждумы па ахове здароўя Сяргей Калашніку ўнёс на разгляд палаты законпраект аб вяртанні ў Расіі «зімовага часу», заклікаючы таксама максімальна наблізіць усе рэгіёны краіны да іх астранамічнага часу. Законпраектам прапануецца ўстанаўліць «маскоўскі час» роўным нацыянальнай шкале часу РФ, якая адпавядае сусветнаму каардынаванаму часу UTC +3 гадзіны», — гаворыцца ў тлумачальнай запісцы. Праектам закона таксама прадугледжваецца ўстанаўленне дзесяці гадзінных зон з улікам максімальнага набліжэння да гадзінных паясоў універсальнага каардынаванага часу UTC. «Гэта дазволіць ліквідаваць шкодны ўплыў на здароўе расійскіх грамадзян існуючага сёння адрэжжання часу, будзе спрыяць зніжэнню захворванняў і смяротнасці ў доўгатэрмінавай перспектыве, станюча адваецца на тэмпах эканамічнага росту», — упэўнены Калашніку. Законпраектам таксама ўводзіцца забарона сезонных пераходаў часу.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

КРЫЖАВАНКІ І ЗАГАДКІ МОГУЦЬ АМАЛАДЗІЦЬ МОЗГ ПАЖЫЛОГА ЧАЛАВЕКА НА 10 ГАДОЎ

Такія заняткі зольны таксама затармазіць развіццё дэменцыі. Гэта даказала даследаванне, якое доўжылася дзесяць гадоў, піша The Telegraph. Падобныя трэніроўкі для мозгу дапамаглі тром чэрапна ўдзельнікам з групы 2800 добраахвотнікаў (сярэдні ўзрост — 74 гады). Навукоўцы даўно кажуць пра тое, што вельмі важна нагрукваць мозг у старасці. Сцяпер жа было даказана, наколькі эфектыўныя нават такія нязначныя нагрукі, які крыжаванкі. Усе добраахвотнікі наведвалі 10 заняткаў па 60-70 хвілін кожны. Трэнінг працягваўся 5-6 тыдняў. А потым быў перыяд назірання, які доўжыўся 10 гадоў. Прыкладна 60% удзельнікаў адзначалі, што ім прасцей спраўляцца з паўсядзённымі справамі. Як адзначыў аўтар даследавання Джордж Рэбак з Універсітэта Джонса Хопкінса, «нават праз 10 гадоў пазітыўны эффект трэніровак захоўваўся ў дачыненні да хуткасці апрацоўкі інфармацыі і здольнасці лагічна думаць».

ЭКСПАРТ АДУКАЦЫІ: ЗАДАННЕ НА ЗАЎТРА...

«Беларусь для мяне — гэта прыгожая краіна», «...Мая другая радзіма», «...Гэта краіна, дзе спакойна», «...БДВІР — самы патрэбны ўніверсітэт», «Калі здам першую сесію, стану праграмістам», «...Тут лепшыя выкладчыкі...», «Тут англійская мова», «Добрая адукацыя і добры досвед». Так разважаюць героі рэкламнага роліка — замежныя студэнты, якія атрымліваюць адукацыю ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце інфарматыкі і радыёэлектронікі. Іншаземцы распаўядаюць пра свае любімыя месцы ў беларускай сталіцы, пры-

знаюцца ў любові да драквіаў і беларускай бульбы, называюць імёны славуных беларусаў і нават цытуюць беларускіх паэтаў. Пасля размяшчэння на відэарэсурсе youtube.com ролік за два дні сабраў больш як 1,5 тысячы праглядаў. І пакуль што гэта прыклад найбольш паспяховага рэкламавання беларускай ВНУ ў інтэрнэт-прасторы. Для параўнання: рэкламны ролік Беларускага дзяржаўнага аграрнага тэхнічнага ўніверсітэта сабраў такую ж колькасць праглядаў не за два дні, а за два гады. Напэўна, яго аўтарам не хапіла крэатыўу?

І дыпламаты, і міністры

Як зазначае намеснік міністра адукацыі Віктар ЯКЖЫК, рэкламная працэдура вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навуковых устаноў у сярэднім аб- лацінскай Амерыцы, — падкрэслівае намеснік міністра. — У якасці паспяхоўных прыкладаў магу прыгадаць толькі каталог Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Машэрава на туркменскай мове і буклет БДВІР — на арабскай.

Увогуле ж для прыцягнення ў Беларусь на навучанне замежніку сёння задзейнічаны самыя розныя сродкі: рэкламаваны праз сайт установы адукацыі, распаўсюджванне інфармацыі праз пасольствы Беларусі за мяжой, удзел у міжнародных выставах... Праўда, апошня прадстаўнікі ВНУ разглядаюць, хутчэй, які іміджавыя акцыі, наколькі, па іх словах, «ніводнага студэнта пасля выставы ў Беларусь усё роўна не прывязеш». Некаторыя ВНУ робяць стаўку на прыцягненне новых студэнтаў з кола сваякоў і знаёмых сваіх студэнтаў-іншаземцаў. І ў тых ВНУ, дзе колькасць прадстаўнікоў замежжа даволі вялікая, гэтая тактыка і сапраўды забяспечвае больш-менш стабільны прыток слухачоў на падрыхтоўчы аддзяленні.

Фота БЕЛТА

■ Парламенці дзённік

ЗАКОН ДЛЯ ТРОХ МІЛЬЁНАЎ

Як вядома, у лістападзе быў прыняты ў першым чытанні закон Рэспублікі Беларусь «Аб беларусах замежжа».

На пасяджэнні разгарнулася цікавая дыскусія, падчас якой бакі шукалі найлепшыя рашэнні па розных пытаннях, бо галоўная мэта законапраекта — умацаць стабільнасць з нашымі суайчынікамі за мяжой.

Законпраект дае азначэнне таго, якія групы людзей з'яўляюцца беларусамі замежжа. Па-першае, гэта грамадзяне Беларусі, якія пастаянна жывуць за межамі нашай краіны.

Азначэнне «ідэнтыфікуюць сябе як беларусы» дастаткова важнае з маральнага пункту гледжання. Яно ўключае ў сябе і законпраект на аснове перш за ўсё працы Міністэрства замежных спраў з нашымі суайчынікамі за мяжой.

У нас ёсць ганаровыя консулы, напрыклад, у Расійскай Федэрацыі — гэта выхадцы з Беларусі, якія вельмі актыўна працуюць з нашай краінай не толькі ў плане чыста гуманітарнай дзейнасці, але і з канкрэтнымі бізнес-праектамі, у тым ліку і па нашых асноўных відах прадукцыі, па трактарах, машынабудаванні.

Па словах Юрыя АМБРАЗЕВІЧА, начальніка Галоўнага ўпраўлення шматбаковай дыпламатыі Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, ніколі да цяперашняга часу ў Рэспубліцы Беларусь так блізка не падыходзілі да таго, што закон «Аб беларусах замежжа» можа быць прыняты.

■ Бары прыклад!

СВЯТА ЗІМЫ, СНЕГУ І ДОБРАГА НАСТРОЮ

Чарговы «Сусветны дзень снегу» правалі і ў Беларусі. Ужо трэці год запар ва ўсіх рэгіёнах краіны праходзяць розныя спартыўныя спаборніцтвы, снежныя фестывалі і паказальныя выступленні прадстаўнікоў зімовых відаў спорту.

Марына БЕГУНKOBA. Фота аўтара.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПРЫЯРЫТЭТ РАСІІ НА ХХІ СТАГОДДЗЕ: ПЕРСПЕКТЫВЫ ДЛЯ НАШАЙ КРАІНЫ

У пасланні прэзідэнта Уладзіміра Пуціна Федэральнаму сходу асабліва ўвага была нададзена пад'ёму Сібіры і Далёкага Усходу. Прэзідэнт адзначае: «Гэта наш нацыянальны прыярытэт на ўсё XXI стагоддзе».

эканамічнага развіцця краіны нясуць у сабе і натуральны рызыка. Можна ўзмацніць «нарвежская хвароба», і так вядомаму ў расійскай эканоміцы, калі вырасце ўсё праблем з кошт здабычы і экспарту прыродных рэсурсаў тэрмоізцы пазітыўнае развіццё іншых сектараў эканомікі, у тым ліку высокатэхналагічных, якія стануць галоўным фактарам паспеху ў сусветнай канкурэнцыі на працягу XXI стагоддзя.

лі практычна палову сусветнай эканомікі. Ужо цяпер у дзюбох найбуйнейшых эканоміках рэгіёна — ЗША (19,5%) і Кітаі (15,5%) — ствараецца 35% сусветнага ВУП. На трэцім месцы па паве-ры эканомікі знаходзіцца Японія з 5,5% сусветнага ВУП.

У якасці асноўных прычын звычайна называюць багацце сыравінных рэсурсаў на гэтых вільнячых тэрыторыях і паргрозу страты іх праз недастатковасць насельніцтва па суместве з перанаселенымі краінамі, якія маюць патрэбу і ў рэсурсах, і ў тэрыторыях. Безумоўна, для апошняга ёсць усе падставы.

Што датычыцца пагроз страты тэрыторыі, то да іх таксама не варта ставіцца легкадумна. Калі гісторыя нечаму і вучыць, дык гэта таму, што ніколі нельга казаць «ніколі». Тое, што здаецца немагчымым у адных гістарычных умовах, рэалізуюцца пры надыходзе новых. Улічваючы гэта, прахы-ванне толькі 25 мільянаў грамадзян Расіі на амаль 70% не тэры-торыі, натуральна, з'яўляецца яе ахілесавай пятой. З такім насель-ніцтвам гэтую тэрыторыю вельмі цяжка асвоіць і абараніць.

Эканомікі іншых краін рэгіёна хоць і маюць кожная менш як 1% ад сусветнага ВУП, але валодаюць вялікім патэнцыялам для будучага развіцця. Узяць хоць бы Філіпіны, якія вельмі энергійна развіваюцца і насельніцтва якіх упэў-нена набліжаецца да 100 мільёнаў чалавек; В'етнам, які падыходзіць да мяжы ў 90 мільянаў жыхароў, або Тайланд, у якім неўзабаве будзе жыць ужо 70 мільянаў чалавек. Сярод невялікіх эканомік рэгіёна, якія не дацягаюць да 1% ад сусветнага ВУП, знаходзіцца і Сінгапур, узровень жыцця ў якім вышэйшы, чым у ЗША, а на яго тэрыторыі базуюцца найбуйнейшыя карпарацыі свету.

Эўропа будзе з кожным годам становіцца ўсё ў большай ступені сусветнай прывіліжэння, шіхім, аддаленым ад асноўных сусветных падзей рэгіёнам, дзе добра адпачываць і расслабляцца, але дзе не будуць больш вяршыцца лёсы свету.

больш вяршыцца лёсы свету. І ў гэтым, дарчы, крыніца праблем існуючага Еўрапейскага саюза і перспектывы Еўразійскага саюза, які фарміруецца.

дзелавой актыўнасці ў рэгіён Ціхага акіяна, то можна адзначыць як станоўчы, так і адмоўны бакі. Да станочных адносінцаў тое, што развіццё лагістыкі паміж Еўропай і Азіяй вельмі спрыяльна адаб'ецца на магчымасцях у гэтай сферы для Беларусі. Праз наш краіну будзе транспартавацца значна больш грузаў, што выгадна для бюджэту.

Па сутнасці, гаворка ідзе пра тое, каб існуючая ў Расіі еўрапейская эканамічная база ва ўсё большай ступені ўцягвалася ў эканоміку Сібіры і Далёкага Усходу, а праз іх — у ціхаакіянскі рэгіён, які становіцца цэнтральным у сусветнай эканоміцы. Менавіта ў ім у хуткім часе будуць ажыццяўляцца асноўныя гандлёвыя зделкі, вынаходзіцца, укараняцца і прадавацца самыя сучасныя тэхналогіі, функцыянаваць найбуйнейшыя банкі свету. Еўропа будзе з кожным годам становіцца ўсё ў большай ступені сусветнай прывіліжэння, шіхім, аддаленым ад асноўных сусветных падзей рэгіёнам, дзе добра адпачываць і расслабляцца, але дзе не будуць

Пры гэтым нельга забываць і пра магчымасці, якія азначае інтарэс да Сібіры і Далёкага Усходу з боку ЗША і Кітая, Канады і Паўднёвай Карэі, Японіі і Аўстраліі. Іх інвестыцыі таксама могуць аказацца карыснымі для засва-ення гэтых рэгіёнаў, а ўцягванне найважнейшых эканомік свету ў развіццё гэтых тэрыторій пры-мусяць іх сцвяжыць свае ўласныя апетыты.

Што да перспектывы нацыянальнага прыярытэту Расіі для Беларусі, а таксама ў цэлым зруку

НА ВАДОХРЫШЧА ВАДА... ЛАШЧЫЦЬ

Адзін дзень у годзе — на праваслаўнае Вадохрышча — Скачальскаму возеру на-канавана пераўтварацца ў іарданскую купель. Восі і с'лета, дзякуючы вайскоўцам 8-га палка радыяцыйнай, хімічнай і біялагічнай абароны, якім камандуе палкоўнік Віталь Біруля, 19 студзеня на азёрным лёдзе зноў утвары-лася палонка ў выглядзе крыжы, была зманцэравана лес-вічка, да палонкі пакладзена доўгая драўляная сцэжка, на беразе ўсталаваны намёты для пераапанання і сугрэву пасля акупання. І ахвотных далучыцца да вадохрышчанскага абраду было некалькі дзясяткаў.

— Мы вырашылі наладзіць сапраўднае свята зімы і здароўя. І не толькі для сваіх аднапалчан — для ўсіх жыхароў Старых Дарог і раёна, — сказаў камандзір палка Віталь Біруля.

Па традыцыі, якой не менш за дзевяць гадоў, ваду асвятліў насталець палкавога храма і царквы ў вёсцы Залужжа айцец Аляксандр Пігуль. Дзевяцірадушны мараз, сніна неба і лёгкае снегавое пакрыва, якое агарнула наваколныя лес, толькі дадалі студзенскаму дню асаблівага шарму і паклікалі ўсіх наведвальнікаў Скачальскага возера затрымацца каля «іарданы» да самых прыцемкаў.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара. Старадарожскі раён

■ Спорт-тайм

Абсалютны рэкорд Надзеі Скардзіна

У традыцыйным спартыўным аглядзе «Звязда» распавядае пра ўнікальнае дасягненне Надзеі Скардзіна, выступленні беларускіх тэнісістаў у Аўстраліі і крыўднае паражэнне беларускіх гандбалістаў ад паляха на чэмпіянаце Еўропы.

Надзея Скардзіна (злева) на п'едастале ў кампаніі немкі Андрэй Хенкель і нарвежкі Туры Бергер.

1. Апошні перад Алімпійдаў этап Кубка свету па біятлоне ў італьянскай Антэрсельве прынёс беларускім спартсменам два прызавыя месцы. У спрынтарскай гонцы Дар'я Домрчава святкавала «бронзавы» поспех. Але застанца на п'едастале і па выніках пасьюта ў Дар'і не атрымалася. Чатыры промахі на «стойцы» цалкам перакрэслілі «медальныя» шанцы лідара нашай жаночай зборнай. А вась Надзея Скардзіна выдатна адпрацавала на агнявых рубяжах, што і дазволіла беларускай спартсменцы размясціць восьмае месца ў спрынце на другое ў гонцы праследвання. Дарчы, да апошніх метраў дыстанцыі Надзея змагалася за «золата», саступіўшы Андрэю Хенкелю за дзве секунды.

Для ўраджэнікі Санкт-Пецярбурга гэта першае «себрабро» ў асабістых гонках. Акрамя таго, у Антэрсельве Скардзіна ўстанавіла сусветны рэкорд па працяжнасці ідэальнай стралковай серыі. Беларуская біятлістка зачырпа 85 мішэню на 17 агнявых рубяжах. І толькі ў няздэльнай эстафедзе другі нумар нашай зборнай дапусціла некалькі асечак. Праўда, з-за густога туману арганізатары адмянілі гонку, што мае на ўвазе ска-саванне бліжчых вынікаў. Так што адфінішава «сухую» серыя Надзеі Скардзіна працягваецца!

Мужчынская ж эстафета прайшла без праблем з надвор'ем. Беларускі біятлістны паказалі лепшы вынік сезона, фінішаваўшы на сёмым месцы.

Між іншым, Дар'я Домрчава ўзялася на другі радок у заліку Кубка свету, шэсць ачкоў саступаючы нарвежцы Туры Бергер. Дзякуючы прызавому месцу ў пасьюце Надзея Скардзіна ўварвалася ў трыцятку лепшых, дзе займае 24-ы радок.

2. Беларускі фрыстайл Антон Кушнір заняў трэцяе месца ў сусветнай класіфікацыі па выніках сезона. Да апошняга ў сезоне этапу Кубка свету ў амерыканскім Лэйк-Плэсідэ беларус уз-начальваў рэйтынг. Але на старце ў ЗША Кушнір выступіў не вельмі ўдала, заняўшы толькі дзятэае месца, і ў выніковым заліку пралуцыў наперад двух кітайцаў. А вась Аляксей Грышчын у Лэйк-Плэсідэ ўзняўся на трэцюю ступень п'едастала, што даз-во-ліла алімпійскаму чэмпіёну Ванкувера фінішаваць

у сусветнай класіфікацыі на высокай чацвёртай пазіцыі. Наступны раз беларускія фрыстайлісты ўзнімуцца на спаборніцкі схіл у алімпійскай Сочы.

3. Дзякуючы перамозе над чарнагорцамі беларуская зборная па гандболе выйшла ў асноўны раўнд чэмпіянату Еўропы. Але адсяткаваць другую «вікторыю» запар у падлепных Юрыя Шаўцова не атрымалася. Менш чым за тры хвіліны да фінальнай сірэны ў матчы супраць паляха беларусы валі 30-27. Але нашы заходні суседзі не толькі здолелі зрабіць лік роўным, але і вырвалі перамогу на апошніх секундах сустрэчы. Такім чынам, у другой групе зборная Беларусі займае апошняе месца, зааюваючы толькі тэарэтычныя шанцы на выхад у паўфінал.

4. Вікторыя Азаранка выйшла ў чвэрцьфінал на Адкрытым турніры Аўстраліі па тэнісе. У матчы чацвёртага круга беларуска спартсменка упэўнена абыграла амерыканку Слоан Стывенс — 6-3, 6-2. Дарчы, некаторыя сустрэчы чацвёртага раўнда скончыліся сенсацыямі. Сербская тэністка Ана Іванавіч выбіла з барацьбы за тытул першую ракетку свету Сірэну Уільямс, а славацка Дамініка Цыбулкава перайграла Марыю Шарпава.

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ

■ Сацыяльны ракурс

У СТАЛІЧНЫХ ПЕДАГОГАЎ ПАДРАСЛІ

«ГАРАДСКІЯ ДАПЛАТЫ»

Далаты, якія атрымліваюць з гарадскога бюджэту работнікі сталічных устаноў адукацыі і арганізацыі фізічнай культуры і спорту, павялічваюцца са студзеня ад 50 да 150 тысяч рублёў, у залежнасці ад займанай пасады. Такое рашэнне было прынята Мінскім гарадскім Саветам дэпутатаў яшчэ напрыканцы 2013 года, але на сайце Нацыянальнага прававога інтэрнэт-партала дакумент з'явіўся толькі 18 студзеня.

Нагадаем, што на працягу больш як дзевяці гадоў рашэннем Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў сталічным педагогам аказваецца сацыяльная падтрымка ў выглядзе штомесячных даплат да іх акладу. Да 10 мая 2012 года памер даплат вагаўся ад 1,5 да 4-х базавых велічынь, а з 11 мая 2012 года ў сувязі з ростам базавай велічыні да 100 тысяч рублёў будуць атрымліваць настаўнікі ўсіх спецыяльнасцяў, у тым ліку настаўнікі-дэфектолагі, выкладчыкі, выхавальнікі, выхавальнікі дашкольнай адукацыі, выхавальнікі-метадысты, педагогі-арганізатары, сацыяльныя педагогі, метадысты, кіраўнікі фізічнага выхавання і інструктары па фізкультуры, музычныя кіраўнікі, канцэртмайстры, акаманізатары, педагогі дадатковай адукацыі, культурнаарганізатары, педагогі-псіхологі, кіраўнікі і іх намеснікі, старшыні майстры, майстры вытворчага навучання, загадчыкі пунктаў педагогічнага дапамогі вучэбна-метадычных аддзелаў і вытворчых майстэрняў, кіраўнікі практыкі, рэктары і пратэктары, дэжаны і іх намеснікі, загадчыкі кафедраў, начальнікі аддзелаў і іх намеснікі, спецыялісты з кола прафесарска-выкладчыцкага складу, галоўныя трэнеры па спорце, галоўныя трэнеры — выкладчыкі па спорце, старшыні інструктары-метадысты.

У памочніку выхавальнікаў (а гэта, між іншым, адна з самых малааплачваных катэгорый работнікаў) даплата складзе ўсяго 195 тысяч рублёў. Такая ж даплата ўстаноўлена загадчыкам бібліятэч устаноў адукацыі і бібліятэкарам.

Між іншым, міністр адукацыі Сяргей Маскевіч, выступаючы па гарадскім педагогічным форуме напярэдадні навуцальнага года выказаў думку, што ў сталіцы ёсць рэзервы для вырашэння адной з галоўных задач — павышэння прэстыжу педагогічнай прафесіі.

— Чаму б Мінску не пераняць расійскі досвед? — прапанаваў Сяргей Маскевіч, звяртаючыся да мэра сталіцы Мікалая Ладуцькі. — У Расіі заробкі педагогаў не могуць быць меншымі за сярэдня заробак у рэгіёне. І калі б сталічныя педагогі змагі атрымліваць грошы, супастаўныя з сярэднім заробкам мішчана, няхай нават і крыху менш, гэта адразу б адбілася на павышэнні прэстыжу педагогічнай прафесіі і ў грамадстве, і сярод маладых людзей. І, магчыма, мы маглі б ужо на конкурснай аснове адбраць самых лепшых спецыялістаў у навуцальныя ўстановы новага тыпу...

А пакуль што колькасць маладых педагогаў, якія звальняюцца з першага працоўнага месца пасля двух гадоў адпрацоўкі па размеркаванні, расце. Па звестках Мінскага гарадскога камітэта прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі, за перыяд з 2011 па 2013 год паказчык звальненняў у сталічнай сістэме адукацыі павялічыўся з 41 да 44 працэнтаў. Магчыма, гэта звязана з тым, што праз два гады пасля размеркавання малады педагог страчвае статус маладога спецыяліста і яго заробачная плата становіцца меншай амаль на 10%? У любым выпадку дадатковыя 150 тысяч рублёў, якія знайшліся ў гарадскім бюджэце на падтрымку педагогаў, наўрад ці істотна паўплываюць на кадравую сітуацыю.

Надзея НИКАЛАЕВА.

«З ЛЮБОЎЮ ДА ВЕТЭРАНАЎ»

Пад такой назвай з лютага па чэрвень у Магілёўскай вобласці будзе праходзіць дабрачынная акцыя, прысвечаная 70-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

— Мы вырашылі арганізаваць гэты марафон сумесна з абласной арганізацыяй ветэрануў ваіны і працы, камітэтам па працы, занятасці і сацыяльнай абароне, упраўленнем адукацыі Магяблыванскама, БРСМ, — паведаміў начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкома Анатоль Сінкавец. — У яго рамках плануецца правесці дабрачынную канцэрт, тэматычныя сустрэчы, творчыя вечары і іншыя мерапрыемствы. Сёння ў раёнах распрацоўваюцца праграмы, якія дазваляць максімальна задзейнічаць усе ўстановы культуры, адукацыі і тым самым разнастайна палітру гэтых мерапрыемстваў, даць магчы-масць усім ахвотным аказаць падтрымку ветэранам.

Сабраныя сродкі будуць пералічаны на рахуны мясцовых ветэранскіх арганізацый. Як паведаміў старшыня абласной ветэранскай арганізацыі Анатоль Любчанка, гэтыя грошы пойдзі на збудаванне мемарыяльнага комплексу на Бунінінскіх поліх у гонар памяці герояў абароны Магілёва палкоўніка Сямёна Куцэпава і генерала Міхаіла Раманава, а таксама імяніскама Канстанціна Сіманава, які ўвекавечыў гэты падзвіг у сваім рамане «Жывы і мёртвы».

Дарчы, сёння ў Магілёўскай вобласці налічваецца 240 тысяч ветэранаў і з іх каля 2300 ветэранаў ваіны.

Нэлі ЗІГУЛЯ.

МАЁР МІЛІЦЫН ВЫРАТАВАЎ ЧАЦВЯРЬХ

У Капылі работнік МУС выратаваў індыўідуальнага падпрымальніка і трох дзятчынак, якія праваліліся пад лёд.

— Напачатку капыльскім выратавальнікам паведамілі, што на гарадской сажалцы пад лёд праваліліся двое дзятцей. Да іх прыбыцця маёр міліцыі Капыльскага аддзела ўнутраных спраў Алег Восіпаў, які стаў сведкам здарэння, пры дапамозе галін выратаваў чатырох чалавек: акрамя двух дзятчат, вучаніц 9 класа адной са школ, у вадзе аказаліся мужчына 1979 года нараджэння і другая яго дачка, першакласніца, — паведамілі ў Мінскаім абласным упраўленні МНС. — Высветлілася, што галючы з дзедзімі — 9-класніцай і маладой першакласніцай, а таксама сямбродкай старэйшай дачкі, мужчына выршыў прайсці па лёдзе. У выніку ўсе апынуліся ў вадзе. Глыбіня сажалкі складала 2,5 метра.

Усяго, па звестках Міністэрства па надзвычайных сітуацыях, за суботу-нядзелю зарэгістравана шэсць выпадкаў выратавання на вадзе: у ледзяной вадзе аказаліся 11 чалавек.

У суботу двух чалавек да прыбыцця падраздзяленняў МНС выратавалі ў Дзяржынскім раёне ў вёсцы Грын'кава. Два пенсіянеры 1952 і 1946 гадоў нараджэння апынуліся ў вадзе за 15 метраў ад берага. У нядзелю ўдзень на Камсамольскім возеры ў сталіцы ў палонку праваліўся пенсіянер 1940 года нараджэння. Дзядуля выршыў скараціць шлях і апынуўся ў вадзе за 40 метраў ад берага. Праз некалькі гадзін сталічным выратавальнікам пасуліла паведамленне пра здарэнне на акваторыі Чыжоўскага вадасховішча. Тут пад лёд праваліліся дзве жанчыны — маці і дачка. Іх выратавалі рыбакі. У нядзелю на рацэ Рэўкава каля вёскі Лугавая Вірня Жлобінскага раёна два работнікі мясцовай ПМК сталі сведкамі, як тоне чалавек. Пры дапамозе аўтамобільнага тросу яны выцягнулі пацярпелага на бераг.

Выратавальнікі чарговы раз нагадваюць: будзьце асцярожнымі пры выхадзе на лёд!

Сяргей РАСОЛЬКА.

БЕЛАРУСЫ

«НАСТУПАЮЦЬ НА ПЯТЫ» ЛЕПШЫМ

У чылімскім Вальпараіса завяршыўся двухтыднёвы ралі-марафон «Дакар-2014». На старт самай вядомай у свеце гонкі выйшлі каля 400 удзельнікаў, у тым ліку на «баявыя» машынах Мінскага аўтазавода. Беларуская каманда «МАЗ-СПОРТАўта» ў гэтым ралі ўдзельнічае трэці раз. Сёлета была прадстаўлена адрозна трыма экіпажамі.

На перадапошнім этапе Эль-Сальвадор — Ла-Серэна ўпершыню ў гісторыі каманды два беларускія экіпажы фінішавалі ў дзятцы лепшых. Паводле вынікаў усяго ралі-марафону, беларускі экіпаж (пілот Сяргей Вязовіч, штурман Павел Гаранні і механік Аляксей Невяроўні) заняў 11-е месца ў сваёй катэгорыі! Яшчэ адзін экіпаж «МАЗ-СПОРТАўта» (пілот Аляксандр Васілевіч, штурман Валерый Казлоўскі і механік Антон Запаршчанка) на фінішы гонкі паказаву 31-ы вынік. Трэці «баявы» «МАЗ» да фінішу ралі-марафону не дабраўся, бо ўзніклі тэхнічныя праблемы.

Дагатуль лепшым вынікам нашай каманды на «Дакары» лічылася 21-е месца, якое Аляксандр Васілевіч заваяваў летас. Лідарам у класе грузавікоў на «Дакары-2014» стаў экіпаж расійскай каманды «КАМАЗ-маістар».

Варта дадаць, што кожны, хто дайшоў да фінішу «Дакара», можа лічыць сябе пераможцам. Бо «Дакар» мае рэпутацыю не толькі самай вядомай, але і самай цяжкай і небяспечнай гонкі. Сёлета на старт ралі-марафону 4 студзеня выйшла 70 груза-вікоў. Да фінішу ў Вальпараіса дайшло толькі 50.

Наталля ШЧАСНАЯ.

НАВІНЫ

ПАДЗЕЙ

ФАКТЫ

Мы разам — Беларусь!

Краіна моцная рэгіёнамі: Пружанскі раён

«МАДЭРНИЗАЦЫЯ — ГЭТА ІДЭЯ ПЛЮС ЯЕ ПАСЛЯДОЎНАЕ ЎВАСАБЛЕННЕ»

З Міхаіла СЯРКОВЫМ, які ўзначаліў Пружанскі райвыканкам крыху больш за год таму, мы гутарым пра мадэрнізацыю як аснову далейшага развіцця эканомікі і не толькі яе.

— Міхаіл Мікалаевіч, на ваш погляд, што ўяўляе сабой мадэрнізацыя, у маштабах асобнага раёна, няхай сабе і такога вялікага, як Пружанскі?

— Мадэрнізацыю наогул нельга мерцаваць раёнамі або іншымі адміністрацыйнымі адзінкамі. Гэта перш за ўсё змяненне мыслення, гэта спачатку ідэя, а потым паслядоўнае вырашэнне задач па яе ўвасабленні ў жыццё. Я не прыхільнік таго, каб слепа капіраваць Запад. У нас свой шлях, у многім лепшы і больш цікавы. Але некаторым падыходам у іх мы павінны быць. Вось напрыклад, любіце прадпрыемства, якое ствараецца ў Еўропе, мае сваю місію. Гэта значыць, можна дакладна сказаць, для чаго яно існуе ў рэгіёне, у галіне, у эканоміцы краіны ў цэлым. Мы можам, напрыклад, дакладна абзначыць місію МАЗ — выпускаць лепшыя грузавыя аўтамабілі з высокай рэнтабельнасцю. А ў нас, на жаль, ёсць такія прадпрыемствы, што існуюць, каб утрымліваць калектывы з максімальна нізкай зарплатай. Хіба толькі так можна вызначыць місію вытворчасці, дырэктар якой не ведае, чым будзе займацца праз 5, 10, 15 гадоў. І з гэтым нельга мірыцца. Работа павінна пачынацца ад мазавага цэнтра — выканкамаў, канцэрнаў, творчых лабараторый, якія і вызначаюць кірункі развіцця. Спачатку варта высветліць, што нам патрэбна і што для гэтага патрэбна. Маюцца на ўвазе не толькі сродкі, але і людзі, прадпрыемствы, зямля і інш. Мэтазгодна выкарыстоўваць інфраструктуру, якая ёсць, і паступова рухацца далей. Дык вось, наш цэнтр або штаб, якім з'яўляецца выканкам, мэты і задачы па мадэрнізацыі вызначаюць. Далей трэба прыступаць да іх рэалізацыі.

Мая зона адказнасці — шукаць ідэю і знаходзіць людзей, а яны ўжо павінны даводзіць яе да канца. Вось, напрыклад, паўстае пытанне аб стварэнні новага імпартазамшчальнага прадпрыемства, якое вельмі патрэбна нам. Былі спробы яго стварыць, але яны пацярпелі крах. Потым прыйшоў прадпрыемства са сваімі планамі адкрыцця менавіта такой вытворчасці. Мы яго падтрымалі. І хутка вытворчасць будзе ў нашым раёне.

— Ці ёсць прадпрыемствы ў раёне, якія сёння можна называць прыкладам паспяховай мадэрнізацыі?

— Вядома, такія прадпрыемствы ёсць. І перш за ўсё нашы малочныя камбінаты. У іх сучасная вытворчасць, новае абсталяванне, яны маюць сваю стратэгію развіцця. Напрыклад, Пружанскі малочны камбінат цяпер працуе над пашырэннем асартыменту сыроў, каб быць канкурэнтаздольным на рынках замежжа. Зноўдзіцца ўдзяляе прыклады і сярэд суб'ектаў малага бізнесу.

— А ў сельскай гаспадарцы вызначаны шляхі далейшай мадэрнізацыі?

— З аднаго боку, у сельскай гаспадарцы нам ёсць чым пахваліцца. У гэтым годзе раён заняў першае месца ў вобласці па аэжывах, першае месца па культуры земляробства, а таксама па цукровых бурках. У нас другое месца па малаце. Трэцяе месца па рапсе. Можна і далей пераключыць пэўныя паспехі, за якімі — вялікая работа сельгаспрадпрыемстваў і працаўнікоў сельгасу. Але і там патрэбны перамены, абумоўленыя эканамічнымі меркаваннямі. Аднойчы мы з калегамі прааналізавалі, як можна зрабіць свінніну значна больш рэнта-

бельнай і прыйшлі да высновы, што трэба мець уласную вытворчасць па абвалцы мяса. Патлумачу, чаму. Усе вытворцы раёна вязуць свінніну на Бярозаўскі мясакамбінат і здаюць яе паўтушамі па адпаведнай цене. А завезці і прадаць прадпрыемствам СЗ «Браст» мы не можам, бо ім патрэбна не паўтуша з поўсцю, тлушчам, а канкрэтны кавалак мяса. Зразумела, што нашы мясакамбінаты аказваюць такую паслугу для іншых не будучы, бо ім гэта не выгадна. Ты больш што аддзяліць мяса ад косці — работа спецыфічная, ні ў адной краіне свету яе не робіць машына, гэта ручная работа. Выйсць толькі адно — адкрыць такую вытворчасць у сябе і павысіць рэнтабельнасць уласнай прадукцыі. Заадно адходы можна накіроўваць на біагазавую ўстаноўку і атрымліваць энергію.

— Гэта складана зрабіць ва ўмовах аднаго раёна?

— Зараз усебакова прапрацоўваем пытанне, праведзены першыя перамовы з замежнымі партнёрамі, яны гатовы выступіць інвестарамі. Важна ўсё як след пралічыць і абдумайце. У гэтым нярэдка і наша бяда заключаецца, што нешта неадумаем, не далічым. Пераскочым адзін з этапаў, не дарацём у дробязях, а потым маем негатывныя наступствы. Аб гэтым, дарэчы, гаварыў кіраўнік дзяржавы на нядаўняй нарадзе па будаўніцтве і кадрах.

— Дык у чым праблема: у «будаўніцтве» ідэй і праектаў ці ў кадрах?

— І ў тым, і ў другім. Сапраўдных аналітыкаў мала ў любой галіне, іх трэба вырошчываць, даруць за такое слова, «паштучна» і берагчы. Бо разумныя, вывераныя ідэі вернуцца да пазней багачам. А з кадрамі сапраўды ёсць праблема. Людзей майго пакалення — ад 40 да 50 гадоў — у органах улады амаль няма. Нас, маладых спецыялістаў, некалі закрупілі ліхія 1990-я, і вынік не прымусяў сябе чакаць: пакаленне выпала з шэрагу кіраўнікоў. А гэта людзі, якія цяпер павінны неслі асноўны груз кіравання. У нашых выканкамах працуюць або старэйшыя, або маладыя спецыялісты і спецыялісты. Так і на вытворчасці: ёсць прадпрыемства, якім кіруе добрасумленны вопытны чалавек. Але відэочам, што ён не можа ўзначаліць працэс мадэрнізацыі па аб'ектывных прычынах. У такім выпадку там павінны быць маладыя наместнікі, галоўны інжынер, зольныя знайдзіць рашэнні, адпаведныя часу, каб указаваць прадпрыемства магло рухацца наперад.

— А ў сацыяльна-культурнай сферы, у развіцці турызму, на ваш погляд, таксама патрэбна мадэрнізацыя?

— Назваць гэта можна па-рознаму, але ж паступовае развіццё і пэўныя перамены да падыходаў у тым жа турызме павінны быць. Мяне ўжо часам і крытыкуюць за тую вялікую ўвагу, якую надаю турызму ў раёне. Але ў нас такія мясціны, што грэх было б не скарыстацца скарбам, што падарыла гісторыя. Пра тое, што адрастаўраваная першая чарга Ружанскага палаца Салегаў, ведае, здаецца, уся краіна. Ужо некалькі гадоў пасляхова праходзіць фестываль «Ружанская брама». Мінным летам на фест сабралася 13 тысяч чалавек. 45 кілоўм калона машын выязджала са стаянкі пасля традыцыйнага лазернага шоу. Значыць, свята знаходзіць сваіх прыхільнікаў. І яго, свята, трэба развіваць. У самым музеі паступова збіраецца цікавая экспазіцыя. Там працуе ў добрым сэнсе фанат сваёй справы Руслан Кіняга. Мы падтрымалі яго ідэю стварыць калекцыю лялек у касцюмах XVII-XVIII стагоддзяў. У Ружанскім парку вымалёўваецца музей драўляных фігур. Летась быў п'яныярэз рэзбяржоў па дрэве. Яны пакінулі дзясяткі фігур розных гістарычных дзеячаў, утварылася кампазіцыя, прысвечаная наданню Ружанам магдэбургскага права. Калі сабраць некалькі соцен драўляных скульптур, стане магчымым гаварыць пра музей.

На жаль, мы не ведаем мясцін, у якіх жыём. Скажам, у вёсцы Лыскава ажно пяць могілак. На старых журэйскіх могілках унітаі забаранілі пахаванні яшчэ 300 гадоў таму. Нядаўна мы ачысцілі іх, прывялі ў парадак і здзілілі: тры стагоддзі прайшлі, а пліты ляжачы, надлісы разабраць можна. На каталіцкіх могілках пахавана кнігіня Валконская, а таксама графіня Горн і знакітыя на ёю Еўропу прадстаўнікі радоў Быўжыці і Дзяжонскай. Ёсць яшчэ старажытныя могілкі загадкавага племені цявьягаў, якім наогул было за 700 гадоў. У Лыскаве пахаваны Францішак Карпінскі, якога паляці шануюць амаль як рускія Пушкіна. Там засталіся сцены шыкоўнага касцёла, на адраджэнне якога вельмі хацелася б знайсці фундатараў.

Калі з гэтай вёскі ехаць у бок Ружану, то гісторыя літаральна на пяты наступіла. З дарогі відаць калону, якую паставіў рыцар, што вярнуўся з Грунвальдскай бітвы. А колькі маглі 1812 года ў ваколіцах! У нашых мясцінах адбывалася бітва трэція арміі генерала Тармасава з войскамі Напалеона... Не забывайцеся, што па тэрыторыі нашага раёна праходзіць 87 кіламетраў аб'язной дарогі вакол Белавежскай пушчы.

— Дарога напаяўняецца інфраструктурай. Ці стала апошнім часам больш аграрыяў абалпалі?

— Аграрыяў, безумоўна, добра. Але для сапраўднага турызму павінны быць цэлыя вёскі з кемпінгамі. Тады турыст за мяжой, скажам, у той жа Германіі, прагартуе свой каталог, выбера сабе домік і прыедзе ў складзе групы. Патрэбны новы падыход да турызму. Сёння ўмоўнаму падарожніку, які прыйшоў у агенства недзе ў Саудаўскай Аравіі, пакажуць каталогі з Балгарыяй, з Харватыяй, Італіяй. Беларусь яму не пакажуць. Апошняя адбудзецца тады, калі мы пачнем займацца турызмам усур'ёз. Зноў жа: штабы — схемы — ідэі і паслядоўнае ўвасабленне. Добра, каб такія штабы стварылі профільныя міністэрствы. Увогуле, у нас няма скарбаў: чыстае паветра, чыстая вада, чыстыя прадукты. Нядаўна мне казалі, што адзін багаты масквіч купіў недалёка дом для сваёй бацькоў. А яшчэ адна жыхарка Масквы пасля прагульні па Пружанах вымавіла: «Тут так чыста і далгеджана, аж раздражняе... бо прыдрацця няма да чаго».

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Пад уласным сцягам

У райцэнтры Пружаны даўно ёсць свой герб. Ён упершыню з'явіўся тут з часоў атрымання тады яшчэ мястэчкам магдэбургскага права ў 1589 годзе. Герб Пружаны падобны на герб італьянскага горада Мілана. І гэтым падобствам пружанцы абавязаны Ганне Ягелонцы, якая падаравала герб на ўспа-

мін пра сваю маці Бону, каралеву польскую, вялікую княгіню Літоўскую, дачку міланскага герцага Джана Сфорца. У 1998 годзе на маганніямі мясцовай улады старадаўні герб быў вернуць райцэнтру. А летась грамадскасць актыўна абмяркоўвала праект сцяга Пружаны. На сайце раённай газеты

«ПРУЖАНСКИ БЛЮЗ»

І «РЭХА ПУШЧЫ» НА АБ'ЯЗНОЙ ДАРОЗЕ

Сесія Пружанскага раённага Савета сваім рашэннем аб'явіла 2014 год год культуры ў раёне.

Зразумела, што такое рашэнне падмацавана пэўнымі сродкамі з бюджэту. Ужо выдзелены адзін мільярд рублёў на рамонт Калядзкіцкага Дома культуры. 500 мільёнаў будзе накіравана на рамонт школы мастацтваў імя Р. Р. Шырмы.

Паводле слоў начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама Канстанціна ПАНІМАША, у гэты год асабліва цікавымі і адметнымі трэба зрабіць мерапрыемствы раёна, якімі ўжо сталі «Ружанская брама», «Пружанскі блюз», «Пружанская вясень». «Ружанская брама» праводзіцца каля муру старадаўняга салегаўскага палаца і заваўвае год ад года ўсё больш прыхільнікаў. «Пружанскі блюз» — адзіны ў рэспубліцы фестываль, прысвечаны цалкам джазавай музыцы. На гэты мерапрыемства ў Пружаны прыязджаюць прафесійныя музыканты са сталіцы і іншых рэгіёнаў краіны. І арганізатары гатовы вывесці свой раённы фестываль на міжнародны ўзровень.

Брэндам паступова становіцца і святаркірмаш фальклорнага кірунку «Пружан-

ская вясень». Першае свята было прысвечана вясельнаму абраду. Уся дзея на плошчы развівалася вакол абрадаў святаў, заручын і ўласна вяселля.

Не забываюцца на Пружаншчыне пра славу тага земляка Рыгора Раманавіча Шырмы. У яго памяць аднаўляецца фестываль «Пеўчае поле». А сёлета ў сувязі з 75-годдзем каплі імя Р. Р. Шырмы запланавана вялікая вечарына «Песня — душа народа». Мерапрыемствы ў гонар яшчэ аднаго славу тага земляка Юзафа Крашэўскага прайдуць на гэты раз у рамках фестывалю «Ружанская брама». Запланавана адкрыццё памятнага знаку ў гонар Ю. Крашэўскага.

Больш за 70 кіламетраў аб'язной дарогі вакол Белавежскай пушчы праходзіць па Пружанскім раёне. І гэтым летам упершыню тут прайдзе фестываль «Рэха пушчы». Фэст павінен звярнуць увагу грамадскасці на славу таго пушчанскага краю з даламогі народных майстроў, самадзейных калектываў. Гэта асабліва актуальна сёлета, у год гасціннасці. «Да нас жа едзе шмат турыстаў. Наша задача паказаць так свой край, каб людзям захацелася прыехаць зноў», — скажаў Канстанцін ПАНІМАШ.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Начальніка аддзела ідэалагіі, культуры і па справах моладзі Пружанскага райвыканкама Канстанціна ПАНІМАША мы сфатаграфавалі каля будынка, які па праву называюць архітэктурнай каштоўнасцю. Гэты цудоўны сядзібны дом пабудаваны амаль паўтары стагоддзі таму. Калі прыглядзецца да здымка побач, можна заўважыць спадчынае падобства архітэктурных форм гістарычнай сядзібы і прыгожых новых будынкаў у цэнтры горада.

Фота: Рэна ПЯСЦІЦКА.

«Дараванні» атрымалі ўзнагароды

На ўрачыстым вечары «Дараванне-2013» сяртыфікаты і грашовыя прэміі былі ўручаны дзецям, якія за год вызначыліся на прадметных алімпіядах, конкурсах абласнога і рэспубліканскага ўзроўня.

Узнагароды дзецям і падзячэнныя пісьмы іх бацькам уручыў старшыня райвыканкама Міхаіл Сяркоў. Найбольш перамог — 68 — завалялі пружанскія школьнікі на абласным узроўні. А сям'ера турчы — Ксенія Пухнарэвіч, Наталля Трус, Арцём Мацкевіч, Анастасія Рыжова, Яўген Пузанав, Анастасія Зайцава, Павел Небыт атрымалі міжнародныя перамогі. «Дараванне-2013» стала святам вуняў, бацькоў і педагогаў.

Яна СВЕТАВА.

Трактарыстка

Насія Іванова жыве ў вёсцы Росахі і працуе ў ААТ «Айчына». Пасля заканчэння школы яна вырашыла застацца дома і ўладакавалася на працу ў сваёй гаспадарцы. Спецыяльнасць механізатара дзьячына атрымала яшчэ ў школьныя гады ў цэнтры падрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі кадраў. Насія адпрацавала свой першы сезон і работу мяняць пакуль не збіраецца. Настася — вясёлая і прывабная дзьячына, катая ецца на ролкавых каньках і добра малюе.

«Ружанская брама» — сцяпер і ў турыстычным календары Беларусі

Нацыянальным агенствам па турызме складзены календар турыстычных падзей на 2014 год. Свята «Ружанская брама» ўвайшло ў сьпіс цікавых мерапрыемстваў рэспублікі. Календар зроблены як свеаеаблівае падказка турысту. Там змешчана кароткая інфармацыя пра падзею, паказана месца правядзення, назначаны час

Так, з календара можна даведацца, што свята каля муру старадаўняга палаца Салегаў прайдзе сёлета 7 чэрвеня, што ў рамках свята будзь арганізаваны экскурсіі па музеі, адбудзецца тэатралізаванае прадстаўленне, запланаваны феар-шоу і феерверк. Стваральнікі збіраюцца распусь суджаць календар на міжнародных турыстычных выставах і прэзентацыях. Ён даступны для ўсіх ахвотных на сайце нацыянальнага агенства па турызме.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

«У часы Сярэднявечча адзенне з лёну было прывілейяй каралёў. Наша задача — зрабіць яго даступным для ўсіх», — пад такім дэвізам працуюць пружанскія льнаводцы.

Гісторыя ААТ «Пружанскі льнозавод» бярэ адлік з 1973 года. За гэты час прадпрыемства пераадолела нялёгкае шлях да працвітання і звання лепшага сярэдняга аналагічнага ў краіне. Сярод вытворчых цэхаў, аснашчаных па апошнім слове тэхнікі, магутнага машына-трактарнага парку пра былое сёння нагадае толькі прымітыўны па цяперашніх мерках ЛК-4, які ўстаноўлены на пастамеце перад тэрыторыяй заводу...

Не пабаюся зрабіць гучную заяву: сёння наша прадпрыемства — адно з самых магутных у свеце, — распавядае дырэктар ААТ «Пружанскі льнозавод» Мікалай ЖОГАЛ. — Сьвяджана гэта дэвалюя паказчыкі, якіх нам удалося дасягнуць за апошнія некалькі гадоў.

Варта адзначыць, што старт да новых дасягненняў дала мадэрнізацыя вытворчасці, якая пачалася ў 2010 годзе з узвядзення новага цэха, дзе была ўсталявана высокатэхналагічная бельгійская лінія «Derootere» па перапрацоўцы льнотрасты. У наступным 2011-м да Дня Перамогі ў новым цэху была знята першая пазма доўгага валакна. А ў 2012 годзе завяршана першая чарга рэканструкцыі заводу: акрамя цэха, былі пабудаваны тры шохі для захоўвання льнотрасты, палівааправачны пункт, вагавая, прахадная, праведзена добраўпарадкаванне і агароджанне тэрыторыі.

Але найноўшае перапрацоўчае абсталяванне — гэта толькі палова паспеху. — Пачынаць варта з работы на полі: каб выпусціць высакаякасную прадукцыю, запатрабавана на рынку, трэба атрымаць добрую сыравіну, — заўважа Мікалай Сцяпанавіч. — Таму невяпдакова мы штогод павялічвалі пасяўныя плошчы. Так, у 2013 годзе асабістымі сіламі льном засеялі 2,5 тысячы гектараў зямлі — не толькі на Пру-

Узор ільнаводства — у Пружанах

жаншчыне, але яшчэ і на тэрыторыі суседняга Івацэвіцкага раёна. Падчас уборачных работ даводзіцца прыцягваць дадатковыя сілы. Між іншым, сёлета атрад «Васілік» з навучанцаў Пружанскага аграрна-тэхнічнага каледжа, які дапамагаў нам выбіраць лён, быў прызначаны лепшым студэнтам у рэспубліцы. Невыпадкава ўзяліся за абнаўленне машына-трактарнага парку, цалкам адмовіўшыся ад састарэлай савецкай тэхнікі. Прадпрыемства набыло 4 трактары МТЗ-3022 з дыскатарамі, плугамі і пасяўнымі аагратамі, 2 самаходныя апрыскавальнікі «Тэхнома», 10 самаходных двуххаточных церабілак, 5 самаходных ачэсвальнікаў-абарочвальнікаў, 17 самаходных абарочвальнікаў, 3 прычэпы трохрадных ўсплывальнікаў, 6 пагрузчыкаў «Амкадор» і «Маніту», 10 аўтамабіляў і іншую прычальную і нявясную тэхніку. Таму можам сабе дазволіць у гарачы сезон, каб на адным полі працавала да трох дзясяткаў прэс-падоборшчыкаў. Штосьці, дарэчы, мадэрнізуем самастойна: напрыклад, нашы інжынеры распрацавалі і зрабілі пагрузчыка стралу з захватамі, якой няма роўных па прадукцыйнасці.

Толькі ў лістападзе на Пружанскім ільназаводзе вырабавалі 160 тон доўгага валакна — столькі, колькі яшчэ дваццаць гадоў таму атрымлівалі за ўвесь год. Дарэчы, гэта самы высокі паказчык па краіне. Не саступаюць тут лідарскіх пазіцый і па ўраджайнасці: летась яна дасягнула звыш 17 цэнтэраў валакна з гектара (для параўнання, аналагічныя прадпрыемствы рэспублікі не атрымалі і 10 цэнтэраў). Што датычыць задачы атрымання дэфіцытнага доўгага валакна, дык і яе

Мадэрнізацыя вытворчасці, натуральна, дыктвала новыя патрабаванні і да тэхнікі. Сёння наместнік дырэктара Дамітр ЖОГАЛ з гонарам заўважае: «Сярод прадпрыемстваў аналагічнай галіны наш машына-трактарны парк самы магутны. Нават замежныя калегі заздросцяць».

Удалося выкаскаць: у Пружанах вырабавуюць яго нумарамі 12 і 13. Увогуле, сёння якасць апрацоўкі лёну і мяккасць пружанскага валакна па-за канкурэнцыяй: лепшая сыравіна, вядома, застаецца ў краіне — яна вельмі запатрабавана на Аршанскім ільнакамбінаце, астатняя (а гэта каля 40%) ідзе на экспарт, пераважна ў Кітай.

На лініі працуюць з'ёмшчыца Наталля СТЭПІС і апераатар Валянціна БАРТАШЭВІЧ.

Дырэктар Мікалай ЖОГАЛ.

ААТ «Пружанскі льнозавод»
225133, г. Пружаны, вул. Макаранкі, 25.
Тэл.: (8-10-375-1632) 9-08-93, 9-32-07.
Факс: 9-30-18, 2-12-90.
E-mail: lenzavod@tut.by

Узлёт «Жураўлінага»

Грамадскі комплекс вызначаеца арыгінальнай і функцыянальнай архітэктурай.

Месцам для правядзення прэз-канферэнцыі губернатора Брэстчыны Канстанціна Сумара па выніках года нездарма быў выбраны аграгарадок «Жураўлінае». Перад пачаткам мерапрыемства прадстаўнікі СМІ азнаёміліся з аб'ектамі адкрытага акцыянернага таварыства «Жураўлінае» і мелі магчымасць убачыць буйное шматпрофільнае сельгаспрадпрыемства, якое мае вялікія перспектывы. Экскурсыядам па гаспадарцы выступіў дырэктар Міхаіл ГРЫШКЕВІЧ.

Дырэктар Міхаіл ГРЫШКЕВІЧ.

Штрыхі да партрэта таварыства

Міхаіл Міхайлавіч назваў асноўныя лічбы, з якіх можна ўявіць маштабы гаспадаркі. 660 працаўнікоў ААТ ствараюць п'яту частку валавой сельгаспрадукцыі раёна. У «Жураўліным» 12,5 тысячы гектараў зямлі, крыва больш за 13 тысяч галяў буйной рагатай жывёлы, з іх пяць тысяч кароў. Асноўны кірунак гаспадаркі — вытворчасць малака. Мясная галіна прадстаўлена свінакомплексам на 55 тысяч галяў. Есць свой камбикормавы завод з акрэдытаванай лабараторыяй.

За апошнія гады абдувавана і рэканструявана фактычна ўся база жыллагадоўчай галіны. Пабудаваны новы комплекс «Казлы», рэканструяваны комплекс у вёсцы Мокрае, узведзены яшчэ адзін комплекс — па вырошчванні нецеляў на 2 тысячы галяў у Ляжэйцы. Там жа ўзведзены ў строй яшчэ адзін комплекс на 1100 галяў дойнага статка. У Сухопалі пабудаваны новы комплекс на 960 галяў дойнага статка, у Хвалаве — на 1100 нецеляў. Закончана рэканструкцыя малочнатаварнага комплексу ў Клепачах. Гэта некалькі штрыхіў да агульнай карціны маштабу будаўніцтва, якое вядзецца ў акцыянерным таварыстве. Сюды ж можна дадаць работу па прывядзенні ў парадак машыннага двара. Сёння рамонтныя майстры — з ацяпленнем, добрымі ўмовамі працы, мадэрнізаваным станочным паркам. Летас па выніках конкурсу-агляду мехдвор гаспадаркі заняў першае месца ў краіне.

Сад з кропельным арашэннем займае 172 гектары зямель. Садаводства — таксама перспектывны кірунак сельгасвытворчасці.

Рэалізацыя прадукцыі «Жураўлінага» займаюцца пяць уласных магазінаў. У гандлёвую сетку гаспадаркі ўваходзяць таксама два рэстараны і кавярня.

Камбикормавы завод гаспадаркі выдае 80 тон кармоў для буйной рагатай жывёлы і свіней у змену. Паводле слоў яго начальніка Вячаслава Барана, з вялікімі і складанымі аграгатамі спраўляюцца майстры і чатыры апараты. Яшчэ ў склад завода ўваходзіць лабараторыя кантролю якасці. Яе загадчыца Людміла Яфімава сказала, што асноўным кірункам дзейнасці лабараторыі з'яўляецца ацэнка якасці

Трыццаць адзін год працуе на металапрацоўчых станках лепшы токар Уладзімір БОРТНІК.

Самыя смачныя яблыкі — з «Жураўлінага»

Сёння працаўнікі «Жураўлінага» могуць лічыць сябе вопытнымі садаводамі. Як ужо гаварылася, ладны кавалак зямлі адведзены пад яблыневую плантацыю. Сад — гэта вельмі складаная вытворчасць. Тут неабходна захоўваць тэхналагічную дысцыпліну да дробязяў, інакш намаганні акажуцца марнымі. За сезон у садзе праводзіцца ад 15 да 20 апрацовак. Часта даводзіцца працаваць ноччу, калі спадзе гарачыня і сціхне вееер.

Каб ісці ў нагу з часам, ёсць патрэба пастаянна звяртацца па параду да навукоўцаў. Садаводы з Мокрага не раз бывалі на стажыроўках у польскіх калег. Дапамагае і свая доследная станцыя ў Пружанах.

Сёння можна гаварыць аб пэўных поспехах у галіне садаводства. У гэтым годзе атрымана больш за 3300 тон яблыкаў. Кожны дзень ідзе іх адгрузка ў Маскву, Мінск, іншыя гарады. Частка закладаецца ў сваё фруктасховішча, якое нядаўна ўзведзена. Як вядома, праблема многіх садаводаў у тым, што няма дзе захоўваць ураджай. І, несумненна, выйграе той, хто можа прытрымаць яблыкі да сярэдзіны зімы або да вясны, калі на іх павысіцца цана. Таму ў гаспадарцы і пайшлі на будаўніцтва такога нятаннага аб'екта.

Зараз у фруктасховішчы кіпіць работа. Жанчыны шчыруюць на пераборцы яблыкаў: трэба адабраць іх па гатунках, а таксама аддзяліць пашкоджаныя, нетаварныя плады. Кіруе працэсам загадчык сховішча Васіль Пянко. 16 халадзільных камер ужо запоўнена. Тут яблыкі захаваюць водар і вітамінныя якасці доўгі час.

За якасць прадукцыі, што адпускаецца, сочаць начальнік аддзялення садаводства Васіль ПЯНКО і садавод Уладзімір ДЗМІТРАЇЦА.

Аграгарадок новага фармату

Намеснік дырэктара па ідэалогіі Зінаіда Усік расказвае аб сацыяльна-культурным развіцці аграгарадка «Жураўлінае». За апошнія гады ўзведзена шмат жылых дамоў. Жылце — вышальны фактар для замацавання кадраў. Ствараюць семі маладыя спецыялісты, рабочыя, атрымліваюць домкі з усімі зручнасцямі і застаюцца працаваць. Сярэдняя школа ў Клепачах і Мокрым выглядаюць прыгожа і сучасна. Далёка не кожная гарадская ўстанова адукацыі можа пахваліцца такім інтэр'ерам і абсталяваннем.

Школа ў Мокрым, напрыклад, мае больш чым векавую гісторыю. Тут працуе шмат трыкоў па інтарсас, дзеці выпускаюць сваю газету, рытууюць радыёперадачы ва ўласнай студыі, маюць цэлую галерэю медалёў і кубкаў за спартыўныя дасягненні. Дырэктар школы Алег Бзот паказваў напраўку юных даследчыкаў па «вогненых» вёсках. Тутэйшыя мясціны вельмі моцна пацяглі ў час вайны. За адзін толькі дзень 17 ліпеня 1942 года фашысты спалілі сем вёсак. Пра тыя трагічныя сторнікі гісторыі беражліва захоўваюць памяць у школе.

Добрымі традыцыямі можа пахваліцца і Клепачская сярэдняя школа. Два гады таму тут дабудавалі спартыўна-аздаравальны комплекс за кошт гаспадаркі. Вечарам яго наведваюць мясцовыя жыхары. Асабліва шмат ахвотных бывае ў выхадныя дні. Дзіцячы садок у Клепачах — адзін з лепшых у вобласці. Праўда, месцаў у ім ужо не хапае, даводзіцца трошкі ўшчыльняць групы.

Галоўнай слаўтасцю Мокрага ўжо некалькі гадоў з'яўляецца грамадска-турыстычны комплекс «Мікалаеўскі». Здалёк гэта пабудова нагадвае невялікія старадаўнія палацы з вежай, а зблізку — утульныя гандлёвыя комплексы невялікіх еўрапейскіх гарадоў з акуратнымі будынкамі і брукаванкай пад нагамі. У склад комплексу ўваходзіць гасцініца на 49 месцаў з канферэнц-залай, залай для перагавораў, саўнай, бильярднай. Адным словам, усе ўмовы для адпачынку гэсцей створаны. Загадчыца гэтай прыгожай установы, паводле вызначэння, можа быць толькі прыгожая жанчына. Такую мы і сустрэлі на парозе. Любоў Паўлаўна Рывінская паказала сваю гаспадарку. Кожны з гасцінічных нумароў аформлены адмыслова: мэбля, шторы, пакрывалы, спецыяльная бялізна вырашаны ў сваёй колеравай гаме для кожнага пакоя. Прасторны хол са скуранымі канапамі — усё як у добрых асялях.

Асартымент крамы нічым не саступае гандлёвым прадпрыемствам абласнога цэнтра. Каўбасы, мясныя, малочныя прадукты — усё некалькіх відаў розных вытворцаў. Побач клянцары, дзе можна набыць свежыя паўфабрыкаты і гатовыя вырабы.

Рэстаран аформлены пад сярэднявечнае. Масіўныя драўляныя сталы і крэслы, зверху звісаюць жырэнды ў выглядзе колаў, на сценах прымацаваны гербы знакамітых родаў зямлі беларускай. Сцены, столь, мэбля зроблены пад дрэва: сучасна, стыльна і нагадвае даўніну. Па сутнасці, гэты турыстычны комплекс стаў адным з першых аб'ектаў інфраструктуры новай аб'яўленай дарогі вакол Пружыны. Ён ужо прываблівае турыстаў. Ва ўсялякім выпадку пад Новы год попыт бывае вялікі.

У вёсках вырастаюць новыя вуліцы прыгожых дамоў, ад будаўніцтва не адстае добраўпарадкаванне. І паступова «Жураўлінае» становіцца адной з прыгажэйшых мясцін на Пружаншчыне. Аграгарадок новага фармату.

Святлана ЯСКЕВІЧ, Алена ДАЎЖАНОК, Яўген ПЯСЕЦКІ (фота). УНП 200026087

флайтекс®

Мяккі свет флайтэксу:

ЭКСПАРТААРЫЕНТАВАНАЯ ПРАДУКЦЫЯ, НОВЫЯ РАБОЧЫЯ МЕСЦЫ ДЛЯ ГАРАДЖАН

У саветскія часы Пружанскі завод радыёдэталей быў, па сутнасці, горадаўтваральным прадпрыемствам і працаваў на аб'ект прамысловасці. А потым з развалам Саюза завод прыйшоў у заняпад, засталіся незапатрабаванымі вялікія цэхі заводу, на якія ў свой час былі затрачаны вялізныя сродкі. Памяшканні патроху бралі ў арэнду прадпрыемальнікі, невялікія прадпрыемствы, але гаварыць пра поўную занятасць буйных плошчаў не даводзілася. А тым часам у вёсцы Лінова працавала невялікае прадпрыемства кампаніі «Нятканы свет», якое выпускала аб'ёмнае і іглапрабуйное палатно з палімернай сыравіны. Прадукцыя паспяхова ішла на экспарт. Наспела патрэба развіваць вытворчасць, але ліноўскай пляцоўка была для гэтага малавата. Паўстала пытанне, што лепш: будаваць новыя вытворчыя плошчы ці знайсці гатовыя памешканні і аформіць арэнду? Тады кіраўніцтва райвыканкама прапанавала адкрытаму акцыянернаму таварыству менавіта варыянт свабодных цэхіў заводу радыёдэталей.

І, як бачым, не памылілася. Цяпер работу з добрай зарплатай у Пружанах атрымалі каля ста чалавек. А 70 працэнтаў прадукцыі, якая выпускаецца ў райцэнтры, прадаецца ў Расіі, Украіне, іншых краінах блізкага і далёкага замежжа.

Галоўны інжынер прадпрыемства Віталій Куляшоў паказвае вытворчасць. Сёння гэта шэсць вытворчых ліній, з канвеера якіх выходзяць палатны, што прымяняюцца пры пашыве верхняга адзення, служаць напўняльнікамі для коўдраў і падушак, а таксама мэблі, выкарыстоўваюцца для шумазіллячэй ў аўтамабілебудаванні і іншых галінах.

Усё абсталяванне прадпрыемства імпартавае. Яго куплялі ў Польшчы, у Расіі, у Кітаі. Сыравіна выкарыстоўваецца як айчынная — з магілёўскага «Хімвалакна», так і прывазная — карэйская. Работа пружанскага прадпрыемства «Нятканы свет» у чатыры змены, што

Кацяня ад «Флайтэкс»

На пытанне, чаму сімвалам сваёй прадукцыі выбралі сімпатычнае кацяня, супрацоўнікі кампаніі «Нятканы свет» адказваюць:

— Мы ствараем сучасныя экалагічна чыстыя матэрыялы. Наша прадукцыя дапамагае вырашаць многія задачы, напрыклад, уцяпляе коўдры альбо фільтрацыя вадкасцяў, дызайн і зручнасць мяккай мэблі і нават дарожнае будаўніцтва. Нашы тавары спрыяюць паляпшэнню якасці жыцця людзей, дапамагаюць уагасціць ма-

сведчыць аб запатрабаванасці прадукцыі. Гатовыя палатны на складах не залежваюць. Летас купілі новую вытворчую лінію для выпуску плоскіх нятканых матэрыялаў метадам аэрадынамічнага палотнафармавання. І сёння яна, несумненна, працавала б з поўнай аддачай, але ніхто не застрахаваны ад надзвычайных здарэнняў... Сакавіцкай ноччу на вытворчасці здарыўся пажар, які супрацоўнікі МЧС утаймоўвалі чатыры гадзіны. На шчасце, ніхто з людзей не пацярпеў. Але значная частка і абсталявання, і прадукцыі была знішчана. Разбіралі завалы доўгія месяцы. Давялося дзе-нідзе нават узводзіць новыя сцены. Вядома, на ліквідацыю наступстваў пажару пайшлі немалыя сродкі. І да гонару кіраўнікоў ААТ «Нятканы свет» прадпрыемства, якое аказалася на мяжы закрыцця, удалося не толькі захаваць, але і істотна нарасіць вытворчасць.

Новая лінія фактычна зманціраваная і гатовая да запуску. На 2014 год запланавана рэканструкцыя і абнаўленне памяшканняў, у выніку чаго будуць палепшаны ўмовы працы рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў.

— Неўзабаве нашаму пружанскаму прадпрыемству споўніцца пяць гадоў. За гэты кароткі прамежак часу удалося перажыць і ўзлёты, і выпрабаванні. Адзінае, што можна сказаць пэўна, працаваць цікава, — скажаў карэспандэнту «Звязды» дырэктар кампаніі Алег ГІЛЬ. — Мы не можам сабе дазволіць працаваць «на склад». Мы працуем, арыентуючыся на рынак. Нашы спецыялісты ўвесь час трымаюць руку на пульсе рынчых ваганняў. Вось здарыўся ў нас пажар, зразумела, што прадпрыемства пэўны час не працавала, і мы страцілі некаторыя рынкі збыту. Партнёрам не было патрэбы нас чакаць, для іх з'явіліся новыя прапановы. А для нас гэта азначала

Спецыялісты па маркетынгу Алена СТЭЛЬМАШУК і Аксана РАУНЕЙКА.

толькі адно: прыкладзі ўсе намаганні і знайсці новыя рынкі збыту. Найўнасць жа вялікай колькасці канкурэнтаў падштурхоўвае да пошуку новых рашэнняў, да ўдасканалення тэхналогіі, паляпшэння якасці прадукцыі.

Яшчэ Алег Уладзіміравіч адзначаў, што не сумняваецца ў правільнасці выбару пляцоўкі для прадпрыемства менавіта ў Пружанах (цэнтральны офіс кампаніі знаходзіцца ў Мінску). З раённымі ўладамі знойдзена ўзаемапаразуменне. А пружанцы, які аказалася, працавітыя і адказныя людзі.

Сёння прадпрыемства ганарыцца такімі працаўнікамі, як

- Андрэй КЛІНДУХОЎ — брыгадзір грузчыкаў,
- Сяргей МАРКЕВІЧ — аператар абсталявання,
- Сяргей ВАЛАСОВІЧ — майстар участка вытворчасці фільтраў,
- Віктар ПАТАПЧУК — аператар участка фільтраў,
- Максім ГУЗАРЭВІЧ — аператар,
- Вячаслаў КРАЎЧУК — аператар,
- Андрэй БОСАК — інжынер-механік.

Аператар Віктар ТРАЦЮК і Таццяна МЯНЖЫНСКАЯ на участку ліній вытворчасці нятканых матэрыялаў.

Аператар Андрэй КАРАЛЮК адказвае за дзейнасць сучаснага магутнага абсталявання.

Куртка, коўдра, канапа

Нятканы матэрыял флайтэкс вырабляецца з прымяненнем поліэфірных валонкаў гандлёвай маркі ESLON (Карэя). Яны надаюць уцяпляльнае дадатковы аб'ём, які акумулявае вялікую колькасць паветра. А гэта, у сваю чаргу, дазваляе захоўваць цяпло. Матэрыял правяраў навукова-даследчы інстытутам гігіены працы і прызнаны прыдатным для выпуску адзення, коўдраў, вопраткі спецыяльнага прызначэння, а таксама касцюмаў для паляўнічых і турыстаў класа «Праміум».

Для вытворчасці мяккай мэблі, матрацаў можна прымяняць нятканы матэрыял «Стандарт +». Ён забяспечыць розныя варыянты шчыльнасці канчатковага прадукту. Канапа з матэрыялам «Стандарт +» праслушыць доўга.

Напўняльнік «Эластамат» прымяняецца для замены паролону ў мяккай мэблі альбо матрацах эканом-класа. Ён каштоўны тым, што добра ўзнаўляецца пасля сціскання і доўгай дэфармацыі.

А вось дэкаратыўны матэрыял «Дзітэкс» вытворцы мэблі выкарыстоўваюць у схаваных элементах. Ён надзвычай зручны ў мантангу, у меру цвёрды і галоўнае — трываць. Яго з задавальненнем брэнду вытворцы скургалантарэйных вырабаў.

Іглапрабуйны матэрыял кампаніі «Нятканы свет» выкарыстоўваецца будаўніцтвам. Палатно спатрэбіцца пры ўзвядзенні асновы фундаменту, водаадводу, пры стварэнні штучных вадаёмаў, пры выкананні ўмяцавання на земляных адножах і меліярацыйных збудаваннях, а таксама пры пракладцы трубаправодаў.

Святлана ЯСКЕВІЧ, Алена ДАЎЖАНОК, Яўген ПЯСЕЦКІ (фота). УНП 290503276

Пружанскае раённае спажывецкае таварыства адзначае сёлета сваё 75-годдзе

Арганізацыя, створаная ў далёкім 1939 годзе, і зараз паспяхова працуе на ніве гандлёвага абслугоўвання насельніцтва райцэнтра і вялікага раёна. Гісторыя таварыства цяпер прысвечаны цэлы музей. Тут захоўваюцца шматлікія дакументы, здымкі, разнастайныя дакументальныя сведчанняў заслуг папярэднікаў, а таксама рэчавыя рарытэты. І самыя цікавыя з экспанатаў, напэўна, вагі. Адным году пад ст, яны ўпрыгожаны адмысловай разбой і закручастымі фігуркамі. Другія простыя, першай паловы мінулага стагоддзя, служылі ганд-

лёвай справе савецкай эпохі. Экспанаты збіралі некалькі пакаленняў працаўнікоў таварыства. Цяпер сюды з цікавасцю зазіраюць маладыя спецыялісты, якія маюць справу з камп'ютарнай сістэмай гандлю. На фоне гэтых старадаўніх вагаў асабліва ўнушальна выглядаюць перамены ў сучасных крамах. Перамены, якія наступілі ў выніку мадэрнізацыі вытворчасці. Пра мадэрнізацыю і іншыя кірункі работы расказаў у сваім кароткім інтэрв'ю старшыня праўлення Пружанскага раённага спажывецкага таварыства Дзмітрый КАРПЕЙ.

Гэты фотаздымак знаёміць з маладымі працаўніцамі ўніверсама «Цэнтральны» Марынай ПЕТРУКОВІЧ і Вольгай ЛЯХОВІЧ.

ЗА КОЖНЫМ ВЫТВОРЧЫМ ПАКАЗЧЫКАМ — НЯСТОМНАЯ ПРАЦА ЛЮДЗЕЙ

— У арганізацыйным плане райспажыўтаварыства складаецца з праўлення, сямі філіялаў і прыватнага ўнітарнага прадпрыемства з правам юрыдычнай асобы, — адзначае Дзмітрый Пятровіч. — Філіял «Прадтавары» мае 19 крам, рэстаран, кавярні, бары, сталовыя, забяспечвае розным гандлем і паслугамі грамадскага харчавання раённы цэнтр. Аналагічныя філіялы дзейнічаюць у прыгранаднай, ружанскай і шарапоўскай зонах. Філіял «Кааптранс» мае свой транспартны парк — 74 адзінкі — і аказвае паслугі насельніцтву. Акрамя перавозкі грузаў, кааператары прапаноўваюць кліентам таксама тэхнічнае абслугоўванне і рамонт аўтамабіляў. Многія аўтамаматы ацанілі якасць нашых паслуг і звяртаюцца

Піцу па разнастайных італьянскіх рэцэптах выпякае для наведвальнікаў закусачнай-бістро повар Наталія ХЛЫСЦІК.

На рахунку нашых хлебапёкаў цэлая галерэя разнастайных узнагарод. Летас яны атрымалі асабліва каштоўную адзнаку — чатыры дыпломы за розныя намінацыі конкурсу «Густ» і залаты «Густ» за стабільна высокую якасць, укараненне новых тэхналогій і шырокі асартымент выпускаемай прадукцыі.

— На самым пачатку нашай сустрэчы вы закралі тэму мадэрнізацыі прамысловасці і прадпрыемстваў гандлю. Аб якіх выніках праведзенай мадэрнізацыі можна гаварыць цяпер?

— У Цэнтральным універсема, магазіне «Палывы» поўнаасцю заменена гандлёвае і халадзільнае абсталяванне. Набыты яго новыя сучасныя віды. У выніку створаны дадатковыя плошчы для захоўвання прадукцыі, якая мае невялікія тэрміны захоўвання. З набыццём вынаснага халаду з'явілася магчымасць значна пашырыць асартымент прадуктаў, да якіх пакупнікі атрымаў свабодны доступ. Зусім новы эстэтычны выгляд набылі нашы буйныя крамы, што таксама выклікае цікавасць пакупніка, прыцягвае яго ўвагу. Да таго ж новае абсталяванне дало магчымасць значна эканоміць энэргію. Адна толькі лічба, каб праілюстравалі сказанае: пасля правядзення мадэрнізацыі ўніверсама «Палывы» адыбылося скарачэнне спажывання электраэнэргіі на 25 мільёнаў рублёў. А скарачэнне выдаткі сёння надзвычай актуальна.

Важным складнікам паляпшэння гандлёвага абслугоўвання, на мой погляд, з'яўляецца пастаяннае павышэнне кваліфікацыі персаналу. Прыёмна адзначаць, што прадавец вышэйназванага ўніверсама «Палывы» Алеся Семянчук у абласным конкурсе «Лепшы па прафесіі» летас стала першай і дастойна прадставіла нашыя воласць на рэспубліканскім узроўні, паказаўшы другі вынік.

Удалым прыкладам усё той жа мадэрнізацыі можна назваць пераабсталяванне кавярні «Бістро» Цэнтральнага ўніверсама ў піцэрыю ў снежні мінулага года. У Пружанках дагэтуль ніхто піцы не вырабляў. Нават

самі не чакалі, што дзённы тавараабарот былога «Бістро» вырасце ў два разы. У піцэрыі прадумана усё: мэбля, іншыя прадметы інтэр'еру выкананы з дрэва. Утульная атмосфера адразу прыйшлася даспадобы гараджанам. Ну і кандытары нашы вельмі стараюцца. Таму пружанская піцца, прыгатаваная па італьянскіх рэцэптах, адразу знайшла прыхільнікаў: да нас прыходзяць цэлымі сем'ямі. І мы гэтым вельмі рады. За дзень 31 снежня атрымалі вырочку 20 мільёнаў рублёў. Для райцэнтра гэта надзвычай добры паказчык. У невялікіх гарадах, да якіх можна аднесці і наш, бывае, што за месяц той ці іншы пункт грамадскага харчавання мае такую вырочку.

— Спажывецкае кааперацыя, асабліва ў сельскай мясцовасці, заўсёды асацыявалася з гандлем. Цяпер, відаць, можна гаварыць і аб сацыяльнай функцыі вашай арганізацыі.

— Вы маеце рацыю. Са 126 нашых гандлёвых прадпрыемстваў 106 знаходзяцца ў вёсках. 135 населеных пунктаў абслугоўваецца аўтакрамамі — іх у нас штодзень выходзіць на маршруты сем. У 65 вёсках, куды наведваюцца аўтакрамы (прычым тры разы на тыдзень), прахывае менш за 20 чалавек. Зразумела, што ў такіх вёсках засталася адны пенсіянеры, якія робяць мінімальныя пакупкі. Таму гандаль тут па вызначэнні будзе стратным. І калі раней выхад было перазамержаванне сродкаў з прыбыткамі гарадскога гандлю на стратныя сельскія пункты, то цяпер гэта становіцца праблематычным. У райцэнтр прыходзяць вялікія гандлёвыя арганізацыі, якія будуць свае супермаркеты на самых выгадных пляцоўках. І паколькі яны не выконваюць ніякай сацыяльнай функцыі, то пра сумленную канкурэнцыю не можа ісці гаворка. Але ж мы працуем у гэтых умовах і павінны знаходзіць самыя аптымальныя рашэнні.

Святлана ЯСКЕВІЧ, Алена ДАЎЖАНОК, Яўген ПЯСЕЦКІ (фота) і з архіва прадпрыемства. УНП 200026707

ТАВЕРНА Ў ЛЫСКАВЕ

Намеснік старшыні праўлення райспажыўтаварыства па гандлі Ларыса ЖУКОВІЧ параіла старадаўні лад «Тавэрна». Гэтую кавярню адкрылі ў б'юльмі складскім памяшканні побач з новай аб'язнай дарогай вакол Беларускай пушчы. Дырэктар філіяла спажыўтаварыства «Янтар» Тамара СВІСТУН сказала, што ў рэканструкцыю будынка было ўкладзена 1,3 мільярда рублёў. Але затраты сябе апраўдуваюць. Наведвальнікам падабаецца гэтая утульная ўстанова з фірменнай кухняй і стыльным дызайнам. А дызайн кааператары распрацавалі разам з дырэктарам музея «Ружанскі палацавы комплекс» Русланам Кнігай. Інтэр'еры выкананы ў стылі XVI-XVII стагоддзяў. Мэбля рабілі па ўласных эскізах. Пасуд выбіралі на Радзшавіцкім прадпрыемстве керамічных вырабаў.

Наведвальнікі з цікавасцю разглядаюць гербы знакамітых родаў Пружанаў і Ружанаў, якія ўпрыгожваюць сцены. Калі тут усё дыхае гісторыяй, то напрошаецца і прысутнасць сучаснай крамы. Яе і адкрылі. Як той казаў, «лобы капрыз за вашы грошы». Ну а славуцасць кавярні — чучала 4-месячнага пушчанага арлана-белыхвоста, насельнік туюжыльскіх мясцін. Каля яго ўсе любяць фатаграфаваліца на памяць. Гэтым не пашанцавала: ён загінуў ад удару аб высакавольную лінію электраперадач. Таму стаў чучалам з размахам крылаў у паўтара метра. А крылы дарослай птушкі дасягаюць у размаху трох метраў.

Яшчэ славуцасцю новай «Тавэрны» сталі фірменныя стравы і напоі. Кліенты ацанілі рыбу па-ружанску. Тут кожная са страў мае сваю гісторыю. Расказаюць, што некалі, да меліярацыі, ласось і гарбуша прыплывалі з Балтыйскага мора па рэчцы Зэльвянцы ў возера Паперня, дзе і лавіліся мясцовымі рыбакамі. Адсюль і назва суседняй вёскі — Ласасін. Гаспадыні мелі сакрэты прыгатавання чырвонай рыбы, якія і выкарыстоўваюць кухары «Тавэрны». Ну а напоі «Журавінка», «Хрэнавуха» рыхтуюцца па адмысловых рэцэптах гэтага краю.

«Тавэрна» — новы аб'ект прыдарожнага сэрвісу ў вёсцы Лыскава.

менавіта да нас.

Самы вялікі вытворчы філіял — «Камбінат кааператываў прамысловасці». Ім паспяхова кіруе Наталія Міхайлаўна Жук. Камбінат мае цэх па вытворчасці рыбнай прадукцыі, цэх мясных паўфабрыкатаў, цэх па вытворчасці безалкагольных напіткаў, участак па вырабе цвікоў. Галоўнае прадпрыемства камбіната, яким, несумненна, з'яўляецца хлебазавод, забяспечвае хлебабулачную прадукцыю гандлёвыя ўстановы горада і раёна. Некалькі год таму на прадпрыемстве фактычна абноўлена абсталяванне. Новыя імпартаваныя машыны і механізмы адпавядаюць усім патрабаванням сучаснага хлебапечэння.

Калектыв прадпрыемства, дзе працуе менш за 90 чалавек, выпускае 60 найменшага хлебабулачнай прадукцыі. Сутачна аб'ём вырабу складае ад 8 да 10 тон у залежнасці ад сезона. Пружанскія хлебапёкі пастаянна распрацоўваюць уласныя віды прадукцыі і называюць іх адпаведна, звязаныя з роднымі мясцінамі: батоны «Сухопальскі», «Ліноўскі», «Пружанскі», «Ружанскі», «Пушчанскі». Апрочым часам вялікая ўвага надаецца дыетычным гатункам хлеба.

Адкрытае акцыянернае таварыства «Айчына» Пружанскага раёна ўтворана ў снежні 2001 года на базе саўгаса «60 гадоў БССР». Пазней да яго далучаны яшчэ дзве суседнія гаспадаркі. Сёння «Айчына» — адно з самых стабільных сельгаспрадпрыемстваў раёна.

Гаспадарскі падыход

— Асаблівае і галоўнае перавага нашага прадпрыемства ў тым, што яно шматгаліновае, — заўважыў у размове з намі дырэктар таварыства Уладзімір БАНДАРЭНКА. — Але ж на першым месцы па-ранейшаму вытворчасць малака і мяса. Пагадоўе буйной рагатай жывёлы складае цяпер каля 20 тысяч. Па гэтым паказчыку наша прадпрыемства займае першую пазіцыю ў краіне. Варта адзначыць, што «Айчына» мае статус племянной гаспадаркі па разведзін-ангускай пароды буйной рагатай жывёлы.

Добра развіваецца і раслінаводная галіна. У 2013 годзе мы атрымалі 45,6 цэнтнера збожжавых і зернебабовых з гектара. 500 гектараў плошчы займае азімы рапс, 3500 — кукуруза. Асноўная задача раслінаводства — забяспечыць уласнымі кармамі жывёлагадоўчую галіну. Бо асноўны даход гаспадарка атрымлівае ад малака і мяса.

Як ужо гаварылася, гаспадарка шматпрофільная, — працягваў апавед Уладзімір Міхайлавіч. — Акрамя асноўных, паспяхова развіваем іншыя вытворчыя кірункі — такія, як садаводства. У 2005 годзе быў закладзены прамысловы яблыны сад з сістэмай кропельнага арашэння на плошчы 171,1 гектара. Каб ураджай можна было захоўваць да вясны, праз чатыры гады ўзвалі фруктасховішча на 3000 тон з цэхам па ўпакоўцы яблыкаў. У садзе таксама вырошчваюцца суніцы, садавыя, парэчкі. А вытворчасць яблынак набліжаецца да 1500 тон у год.

Сёння без перабышвання можна сказаць, што «Айчына» уяўляе сабой буйны бульбавадчы цэнтр. Бульбасховішча ўмяшчае 8500 тон прадукцыі. Для перапрацоўкі бульбы ў 2009 годзе ўведзены ў строй сучасны крухмальны завод. Тут устаноўлены галандскія лініі па прыёме, сартаванні і ўпакоўцы бульбы. Завод выпускае крухмальны класа «экстра», а таксама крухмаль для фармакалогіі. Устаноўлена лінія для вытворчасці сырой ачышчонай бульбы.

Вялікая ўвага кірунцтвам гаспадаркі надаецца сацыяльнай сфера. На тэрыторыі адкрытага акцыянернага таварыства размешчана 25 населеных пунктаў. У крамах асноўных вёсак прадаецца свая прадукцыя — тыя ж яблыкі, суніцы, парэчкі ў першую чаргу маюць магчымасць набыць свае работнікі.

Гаспадарка шмат будзе. За апошнюю пяцігодку здадзена і заселена больш за сотню дамоў сядзібнага тыпу. Будуюцца як цэльныя вуліцы, так і асобныя дамы замест старага знесенага жылля. Месцаў у дзіцячых садках хапае ўсім. На тэрыторыі дзейнічаюць тры школы. Сяродня школа ў аграгарадку Кабылаўка ўзведзена па арыгінальным праекце і ўяўляе сабой вельмі цікавы навучальны комплекс. Некалькі год таму за ўласныя сродкі ў аграгарадку пабудавалі басейн. Цяпер у ім займаюцца ўсё дзеці навучальных устаноў, а на вечах дарослыя маюць магчымасць умяцоўваць здароўе. Ёсць у Кабылаўцы і сучасны спартыўны стадыён.

На прадпрыемстве распрацавана сістэма аздараўлення. Раз на год кожны работнік ААТ мае магчымасць праісці курс лячэння ў санаторыі за 20% кошту птуцёўкі, астатнія 80% аплывае гаспадарка. За аздараўленне дзяцей у санаторных устаноўках або дзіцячых лагерах бацькі плацяць толькі 10% ад кошту птуцёўкі.

ШМАТПРОФІЛЬНАЯ ВЫТВОРЧАСЦЬ, ПАСТАЯННАЯ МАДЭРНИЗАЦЫЯ

Кіраўнік гаспадаркі Уладзімір БАНДАРЭНКА з задавальненнем паказвае на экране камп'ютара прыгожыя віды цэнтральнай сядзібы.

Машыны двор і Дом механізатара

Зразумела, што такая вялікая і шматпрофільная гаспадарка мае адпаведны транспартны парк, які неабходна рамантаваць, даглядаць і ўтрымліваць у парадку. Для гэтага створана патрэбная інфраструктура. Галоўны інжынер-механік ААТ «Айчына» Леанід РЭЗАНОВІЧ паказвае сваю гаспадарку. І напяршы звяртае ўвагу на Дом механізатара, дзе ёсць усё ўмовы для адпачынку і павышэння кваліфікацыі работнікаў транспарту. Тут вадзіцелі і трактарысты займаюцца ў класе тэхнікі бяспекі. У гэтым будынку, які нядаўна быў капітальна адрамантаваны, яны маюць магчымасць перакусіць і прывесці сябе ў парадак.

Цяпер у памяшканні рамонтнай майстэрні ідзе падырыхтоўка тэхнікі да сезона пасяўной. На поўную магучнасць працуе пункт тэхнічнага абслугоўвання, цэлі па рамоне рухавікоў і электраабсталявання, а таксама такарны цэх. Загадчык майстэрні Міхал ДУЛЬКО стараецца аптымальна арганізаваць работу сваёй службы. Трэба паспець да вясны перагледзець і перабраць кожны аграгат, каб не падвяла тэхніка на палевых работах. Кожны адказвае за свой участак работ, такой здавалася б, непрыкметнай зімовай парой, але важнай у справе вытворчасці разнастайнай прадукцыі раслінаводства. Добры ўраджай магчыма атрымаць толькі пры ўмове захавання тэхналогій. А тэхналогію на палях можна забяспечыць тэхнічнай, якая працуе бездакорна.

Тут захоўваецца ўраджай з бульбяных палеткаў.

Новы крухмальны завод — узор укаранення ў перапрацоўчую вытворчасць сучасных тэхналогій. На здымку злева вы бачыце адзін з участкаў, дзе бульбы чысцяць і змяшчаюць у вакуумную ўпакоўку (якчас прадукцыі правярае загадчыца лабараторыі Юлія САЧУЧК).

Лепшы крухмаль — «Айчыны»

Як ужо гаварылася, гаспадарка мае вялікую бульбяную плантацыю. У свой час было прынята рашэнне не прадаваць бульбу на іншыя крухмальныя заводы краіны, а ўвесці свой. Заўсёды выгадна прадаваць канечны прадукт, а не прамежкавы. У гэтым упэўніліся пасля ўводу ў эксплуатацыю ўласнага заводу. Пакупнікоў прадукцыі хапае. Крухмаль — прадукт універсальны, яго выкарыстоўваюць нават на кінастудыях падчас здымак зямных «карынак». Звярталі ўвагу, як выразна рыпіць снег пад нагамі кінагероў? Гэты эфект часцей за ўсё дасягаецца з дапамогай звычайнага крухмала.

— Не, пакуль што кінастудыі ў нас прадукцыю не замаўлялі, — усміхнуўся на наша пытанне кіраўнік крухмальнай вытворчасці Віктар ЯРАШ. — А вось кандытары і фармацэўты бяруць ахвотна. Якчас тавару мы гарантуем. На варце яе, якасці, стаіць наша лабараторыя.

Завод за сезон выпускае прыкладна 650 тон крухмала. На вытворчасці занята каля тры дзясяткі чалавек. Паўраўнальна нядаўна тут запрацавала лінія па ўпакоўцы сырой ачышчонай бульбы. Пад вечар, калі мы зазірнулі на прадпрыемства, жанчыны шчыравалі над гэтай бульбай. Яе складвалі ў мяшчкі рознай вагі. Такую бульбу бяруць харчовыя блокі, сталовыя. «Прадукцыя для лінных гаспадынь», — з жартам заўважыў нехта з працаўнікоў. Хутчэй за ўсё, гэта прыкмета часу, калі надзвычай занятыя сучаснікі не хочуць займацца такой прызнай справай, які частка бульбы. А калі ёсць поспыт, то бульбавады з задавальненнем прапаноўваюць сваю прадукцыю.

Ад «Айдарэта» да «Вербнага» і «Беларускага салодкага»

Яблыны сад «Айчыны» зусім яшчэ малады. Толькі праз пяць-сем гадоў пасля пасадкі сад уваходзіць у сваю сапраўдную сілу. І гэта назіраюць туюжыльскія садаводы. Першыя гады збіралі па 300-400 тон плодаў. А цяпер, калі сад пасталеў, ён да гаспадарка па паўтары тысячы тон смачнай прадукцыі. Яблыны сад пад Смаляным разросся: тут ужо расце пад два дзясяткі гатункаў яблыкаў. Асноўныя гатункі — «Айдарэт», «Лігол», «Чэмліён», «Імант». Апошнім часам смалянскія садаводы шмат увагі надаюць і айчынным гатункам «Поспек», «Вербнае», «Алеся», «Беларускае салодкае». Свае, які правіла, лепш пераносяць зімы, менш хвароюць. Тут нават нашы традыцыйныя антонаўкі вырошчваюць. Яе пакупнік за адну толькі настальгічную назву гатовы ўзяць. Дарэчы, некаторыя несумленны ўдзельнікі рынку прывыкліся за антонаўку выдаваць іншыя яблыкі. Затое «Айчына» антонаўка — самая сапраўдная, думная і саківітая.

Акрамя яблыкаў, у садзе на 1,85 гектара растуць б'южкі, 30 сотак займае маліны, 1,6 гектара адвалі пад суніцы садавыя, на участку ў 1,8 гектара растуць кусты парэчкі. Але ж самы значны ў справе прыбытку яблыны сад.

Адразу з саду яблыкі накіроўваюцца ў сховішча, дзе яны могуць праляжаць да вясны. Сховішча ў Смалянах пабудавалі самае сучаснае. Нават калегі з Галандыі, Германіі вельмі высока ацанілі яго, казалі, што ў Польшчы яны такога не сустракалі. Сховішча разлічана на 3 тысячы тон прадукцыі і падзелена на 16 камер. Вазем з іх маюць натуральную вентыляцыю, рэжым астатніх падтрымліваецца газавым асяроддзем.

Ігуменскі

ТРАКТ

№ 2 (60)

ЭКЗАТЫЧНАЕ НАЧЫННЕ ДЛЯ ПІТВА

Шляхта Рэчы Паспалітай, асабліва ў XVII — XVIII стагоддзях, вельмі любіла выпіць. Справаваў неак працягзці грамадства апошні кароль Станіслаў-Аўгуст Панятоўскі, але яму ўжо проста не хпіла часу. У нейкім сэнсе можна сказаць, што шляхта ўрэшце прапіла сваю дзяржаву. Гэта мусіць служыць урокам і для наступных пакаленняў. Аднак, калі памятаць пра стрыманасць і памяркоўнасць, некаторыя звычайныя алкаголю шляхтай дагэтуль будзюць у нас цікаўнасць. А тыя матэрыяльныя сведчанні гэтых звычайў, якія да нас дайшлі, часам з'яўляюцца каштоўнымі помнікамі нашай гісторыі. І іх можна стрымана шанаваць, зусім не спрабуючы паўтарыць колішнюю традыцыю піцца. Гэтым разам мы пагаворым пра тыя незвычайныя тыпы посуду, з якіх піла шляхта.

1. Адна з найбольш старых экзатычных пасудзін для пітва — так званы «раструхан». Гэта вялікі і вельмі вытанчана дэкарыраваны келіх, найчасцей сярэбраны, назва якога паходзіць ад турэцкага слова *tustahan* («міса»). У польскай і старабеларускай мове скажона прамаўлялася як «раструхан», «дасухан» і г. д. Як правіла, раструханам надавалі форму нейкай жывёлы: каня, алена, ільва, страуса, арла — і выкарыстоўвалі на надзвычай урачыстых бясёдах. Ды і дазволіць іх сабе маглі толькі вельмі багатыя асобы. Ці не ўпершыню

Само існаванне «кулявак» сведчыць пра тое, што яны ўжываліся, каб прымусяць гасця выпіць найбольш. Часам куляўкі, прамовішышы тост і выпішышы напой, адразу ж дэманстравалі разбівалі аб падлогу. Гэта рэбілася, каб падкрэсліць, што ўрачыстая нагода, у гонар якой пілі, больш ужо ніколі не паўтарыцца, а значыць, выпіць з гэтага начыння паўторна — усюсна прынціць таго, каму хацелі аказаць гонар. Вядома, так білі не толькі куляўкі, але і «звычайныя» кілішкі. З існага боку, часам у кілішкі, у якіх падстаўка адбілася выпадкова, ножку сіліфоўвалі, каб пераарыць яе на куляўку. Вось гэтая куляўка на ілюстрацыі паходзіць з Налібоцкай шклянёй

мануфактуры Радзівілаў, якая некалі вырабляла самае вядомае ва ўсёй Рэчы Паспалітай мастацкае шкло.

3. Яшчэ адна адмысловае вялікая пасудзіна для напояў, якую ўжывалі на ўрачыстых, — «вільком» (ад нямецкага *Wilkom* «сардэчна запрашаем»). «Вількомы»

змяшчалі часам да 2–3-х літраў напоя, таму пілі з іх найчасцей піва, радзей віно і бадай ніколі — моцныя напой. Гэта больш мяшчанскае, чым шляхецкае начыненне. Найбольш распаўсюджанымі «вількомы» былі ў цырымоніях рамесніцкіх цэхав, з таго посуду мусіў выпіць кожны чарговы член цэха або ганаровы гасць, які далучаўся да бясёды. Прытым яны лічыліся калектыўнымі скарбам і таму захоўваліся разам з цэхавымі пячаткамі, харуравалі і іншымі атрыбутамі калектыўнай годнасці. Менавіта таму яны нешматлікія, якія ацалелі да нашых дзён і лічацца вялікай каштоўнасцю, бо адностроўваюць не проста бясёдную звычай, але і памяць пра Магдэбургскае права.

Калі вы трохі стаміліся, шакосна чытачы, адкладзем апошні артыкул пра незвычайны посуд, з якога ўжывалі моцныя напой, да наступнага разу. І памятайце пра памяркоўнасць у піцце! Зусім не колькасць выпітага робіць нашы сустрэчы прыемнымі, але цяпляня і сяброўства. Будзьма! **Ваш кухмістр Верашчака.**

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК

Мясціны, знітанаванія з душой

ПЕСНЯ ЖЫЦЦА БАБУЛІ ЕВЫ,

або Гісторыя вёскі Верх-Крупава

Цікаваць да роднага краю апошнім часам прымусяла мяне здзейсніць вандроўку па бліжэйшых вёсках, якія раскінуліся побач з маёй малой радзімай — вёскай Крупава Лідскага раёна (некалькі гадоў таму яна набыла статус аграгарадка). Я накіраваўся ў самую блізкую да яе вёску Верхняе Крупава. Гэта падарожжа я здзейсніў для таго, каб сабраць звесткі пра доўгажыхароў — у будучым гэтыя занатоўкі ўвойдуць у летапіс майго краю.

Адразу з цэнтральнай дарогі, якая вядзе далей па маршруце аўтобуса «Ліда-Радунь» стаіць дарожны паказальнік «Верх-Крупава». Прайшоўшы пэўны адрэзак дарогі ў напрамку знака, заўважаш наступны дарожны надпіс «Верхняе Крупава». Дык якая сапраўдная назва гэтай вёскі? З гэтым пытаннем я пакрычыў у бок названага паселішча, каб знайсці адказ у старажылаў. Маімі суразмоўцамі сталі карэная доўгажыхарка Ева Казіміраўна Яхімовіч, а таксама яе старэйшая дачка Рэгіна Францаўна.

Слова па слову і Ева Яхімовіч раскрыла мне гістарычны шлях развіцця паселішча.

Калісьці Верх-Крупава налічвала ўсяго 8–9 хат. Зусім невялікая вёска. І назву ў народзе таксама мела адпаведную — Хаткі. Жыллёвыя пабудовы былі малыя, з нікімі невялічкімі вокнамі. Сцежны не ашалёўвалі, а толькі бялілі, каб надаць хатам больш прыгожы выгляд. Праўда, бацька Евы, Казімір, збудоваў у вёсцы вялікую хату, большую за ўсе астатнія. У ёй праводзіліся танцы, вяселлі. Не сакрэт, што падлогу не слалі, быў проста ток — шчыльна збітая гліна. І вась на такой, на цяперашняе разуменне, нязручнай падлозе праходзілі шумныя вяселлі вечарыны. Напрыклад, вяселле адзначалася па два-тры дні і, што дзіўна, ніхто не напіваўся звыш меры. Але больш звыкла да гэтага часу называюць вёскачу Бадылямі, пра што расказала Ева Яхімовіч:

Ева ЯХІМОВІЧ.

Адно песню спяваю ўсё сваё жыццё. Яна быццам трымае мяне, бо яе словы — да сэрца Пана Езуса.

— Калісьці жылі тут Хабуны. Мелі яны 21 гектар зямлі на тры сямі — на кожную па 7 гектараў. А астатнія жыхары мелі іншы кавалек, на выгане, які называўся Церабеш, — 21 гектар зямлі на ўсіх. Шмат было і пустой зямлі, якая зарастала бальнягом. Таму людзі з сямі Хабуноў часта прамаўлялі: «Ах вы, Бадылі, заросшыя бадылямі!» З прыходам новай улады шмат гаспадарчых пабудов прыйшлося перадаць калгасу, каб павялічыць яго ўладанні. Сям'я Хабуноў хутка перабралася ў іншае месца. Адна жыхарка, па прозвішчы Гольмант, прапаўнула даць вёсцы назву Першамайская, бо Бадылі, на яе думку, непрыгожая назва.

Ева Казіміраўна нарадзілася 5 мая 1925 года, тут, у вёсцы Верх-Крупава, побач з той хатай, у якой жыве цяпер. З мужам Францішкам Юзэфавічам яна працяла 54 гады, а без яго ўжо больш за дзесяць гадоў. Шукаў адно аднаго імя не даялоўся: Франак таксама з гэтай вёскі, прытым з суседняй хаты. Сябравалі гады чатыры, і па волі лёсу іх жыцці злучыліся — у 1945 годзе. Ева ў той час была ў 21 год. Прыгожа прыбрацца, добра паесці тады не было як, бо жылося беднавата. Але ж, нягледзячы на тыя цяжкасці, пра паўнаценне сям'і яны думалі: нарадзілі 10 дзяцей, але, на жаль, трое з іх яшчэ немаўляткамі памерлі.

— Багатай я цяпер стала, — зазначае Ева Казіміраўна, якая мае за плячыма аж 88 гадоў, — колькасць праўнукаў перавышае колькасць унукаў: адпаведна, 17 і 16!

У свой час яе сям'я мела 12 дзесяцін (11 гектараў) зямлі, мела вялікую гаспадарку, а сама яна яшчэ да замужжа за пугам хадзіла, добра касіла. Але пры ўзбуіненні калектыўнай гаспадаркі шмат што было прыбрано з уласнай зямлі вясцоўцаў. У тых, хто меў гумно і хлёў, адну з дзвюх пабудов забіраў сабе калгас. Не абыйшло бокам гэта і сям'ю Казіміраўны. Але Ева Казіміраўна разумее, што час быў такі.

А ці памятаеце той час, калі паны жылі? — цікаўносьці ў Евы Казіміраўны.

— Чаму ж не памятаю? Добра помню, як на месцы цяперашняга сенакоплексу размяшчаліся панскія пакоі. Вакол гэтай сядзібы рос пахучы бэз. Ян Чарнаву працаваў там садоўнікам. А нэйз быў стаў, у якім шмат вадзілася рыбы. У ім і купаліся. Цяпер там возера, якое амаль што злучана з другім такім жа суседнім, але ўжо сучасным. Бліжэй да Казінаў размяшчаўся Церабеш — выган для выпасу кароў, далей — невялічкі рэзкі лясок Ельняк, а бліжэй да Янцавічаў — таксама лес. Называўся Краснае, лесніком у ім быў спадар Какошка. Цяпер з усяго гэтага нічога не засталася. Памятаю, як прыедуць паны на вакацыі, то цэлымі прагонамі хадзіць, чалавек каля 20. Аднаго з іх звалі Вацлаў Шуквіч, ён быў граматыны чалавек, займаў вялікія пасады, час ад часу прыязджаў сюды з Варшавы на пабытку з сярбамі. Што запамнілася, дык гэты яны ў спэку хадзілі з парасонамі ў руках і ад іх на вялікай адлегласці прыемна пахла адкалонам. А мы, просты люд, у той час не мелі гэтай парфумы, бо надта дарагая была. На месцы цяперашняга плясанага кар'ера быў узвышак, які называўся Дзядзінец, на ім размяшчалася пляцоўка для пасады верталёта, на яким Вацлаў на з'яўляўся сюды, ды і служкі гэтага маёнтка таксама параз'яджаліся.

Яшчэ да ваіны, як прыгадала бабуля Ева, пры «польскім часе» была сям'я Вайтулевічаў, прадстаўнікі якой добра ігралі на музычных інструментах: скрыпцы, цымбалах, гармоніку, кларнеце. Напрыклад, у Смалляках, што каля Янцавічаў, яны ладзілі вяселлі для жыхароў. Калі гучала музыка ў іх выкананні, нават тухлі керасінавыя лямпы. Гэтых музыкаў часта нямалі на танцы, якія доўжыліся аж да самага рання. На іх сыходзілася моладзь з усіх бліжэйшых вёсак — Крупава, Казінаў, Наркун, Навіцікі і іншых...

— А якая наша мама майстрыха! — дадае дачка Рэгіна. — Колькі поспілак, дываноў, ручнікоў наткалі!

— І цяпер не кідаю. На машыны працую. Былае, што без акулараў нітку заводу ў вушка іголки. Слых надрэзны,

зрок таксама не падводзіць. Сама яшчэ гатую паесці.

А ў чым ваш сакрэт даўгажыцця? — пытаюць ў бабулі.

— Можна, у тым, што ў касцёл хаджу. Яшчэ ка была дзеўкай, то маці нават прымушала хадзіць, нягледзячы на тое, што трэба было жыць вярці карміць. Але як я пайшла працаваць на ферму, то магчыма-маці такой не стала. Затое цяпер хаджу і маюся за памерлых дзяцей і за мужа. Ведаю, што без Бога ні да парга. Калі не ўдасца схадзіць у храм, то ў хатце маюся, маю малітвы на кожны дзень, спяваю малітоўныя песні. Адно з іх калісьці навучыла мяне мама спяваць. Яе часта і напяваю — сэрца супакойваецца. Аднойчы я праспявала гэтую песню ў касцёле, то мае сяброўкі і нават сёндз заслухаліся. Гэтую песню спяваю ў хатце сваё жыццё. Яна быццам трымае мяне, бо гэтыя словы — да сэрца Пана Езуса.

З задавальненнем праспявала яе і мне. І на твары бабулі ў убачыў задуманнасць, але і ўпэўненасць у свае сілы, якія, хочацца верыць, падмацоўвае вялікі Чалавек усяго свету. І тут успомнілася адно выказанне: «Калі Бог глядзіць на чалавека, ён ўдыхае ў яго што-небудзь». І гэты ўдых — хто б там ні гаварыў, вынік даўгажыцця Евы Яхімовіч, тым больш з адпаведнага біблейскага іменем.

Алесь ХІТРУН

Народныя мудраслоўі

«Печ нам маці родная», або Сімваліка печы ў традыцыйнай культуры ўсходніх славян

Па дыяганал ад покуці ў сялянскай хаце заўсёды размяшчалася печ, якую абавязкова білілі. Яна абгаварвала хату ў халодны перыяд года і шмат у чым правдзінчалася асаблівасці традыцыйнай беларускай ежы: асноўныя стравы павінны былі «ўварыцца» на працягу працоўнага дня. З цягам часу яна стала галоўным месцам у хаце, знакам жыцця, жыватворным ачагом, які надзяляў сілай сонца ўсіх дамагачдзюў. Агонь у печы ўспрымаўся як зямны эквівалент нябеснага свяціла, назва якога ў беларускай народнай лексіцы нярэдка гучала як «слонца», таму і прыстасаванне для таго, каб значыць печ на ноч ці днём, называлі «заслонка» (або «засланка»).

Печ была адным з асноўных рытуальных цэнтраў сялянскага жытла. У паўсядзённым жыцці агонь у печы неабходна было падтрымліваць увесь час на працягу сутак. Для гэтага ўвечары вугельчыкі засыпалі ў спецыяльнае паглыбленне ў печы, а раніцай, працягваючы малітву, распальвалі новы агонь.

Тышлі агонь толькі ў выключных выпадках: калі ў хаце знаходзіўся памерлы; падчас эпідэміі або мору хатняй жывёлы; у вялікія святы (такія, як Каляды, Вялікдзень, Купалле, Багач, гэта значыць тыя, якія адпавядалі фазам гадавога руху Зямлі вакол Сонца) і інш.

Каб захаваць дабрабыт сям'і, гаспадыні не пазычалі «агно» (палаючыя вугельчыкі) з печкі пасля заходу сонца. Ажыўленне новай хаты суправаджалася перанясеннем агню з печкі старога жылля.

Да печы заўсёды ставіліся з вялікай увагай і павагай: на ёй адпачывалі, яна саргавала і лячыла, на ёй зараджалася новае жыццё, там жа часам старыя людзі чакалі сваіх апошніх дзён. Падтрыманне агню і гатаванне ежы былі падобныя на падтрыманне жыцця на зямлі. Печ стараліся трымаць зачыненай. Калі хтосьці з дамагачдзюў збіраўся ў дарогу, то яе зачынялі, нават калі ў ёй гарэў агонь. Зачыненая печ трымалі і тады, калі жанчыны пачыналі заклад-

Народныя ўмельцы

ЦЯПЛО БРАЦКАЙ СВЕЧКІ

У вёсцы Лука Столінскага раёна захавалася традыцыя стварэння брацкай свечкі. Жыхары вёскі напярэдадні Каляды збіраюцца разам, каб стварыць вялізныя свечкі, якія пасля ўстанаўліваюць у царкве.

Спачатку ў вёсцы збіраюцца грошы на набыццё воску, едуць па гэты воск да пчалароў, а пасля вернікі пад спевы калядных песень ствараюць свечку. Людзі вераць, што пакуль яна гарыць, — іх просьбы будуць пачуты Богам. А пасля свечку ўстанаўліваюць у Гарадзянскай царкве, дзе яна будзе гарэць на працягу года.

Два гады таму майстры сталі героямі дакументальнага фільма «Брацкая свечка». Фільм можна сабаводна паглядзець у інтэрнэце.

Такая свечка 13 студзеня была зроблена і ў Столінскім гарадскім Доме культуры на фестывалі «Калядная радасць», на якім была арганізавана выстава-продаж работ сацыяльных устаноў, майстар-класы, канцэрты, служэнне, а самым яркім момантам фестывалю стаў выбар брацкай свечкі.

Мужчыны нажамі і сякеркамі секлі «пірагі» воску, тапілі яго ў гарачай вадзе і «выпарвалі» над агнём, разміналі рукамі, а пасля восковымі косамі апляталі падвешаныя кнот. Усё хутка, зладжана. Гэтак жа хуценька свечка здымаецца, і яе пачынаюць катаць: напачатку рукамі, а пасля і дошкай. Невялікія трэшчыны замазваюцца кавалачкам воску. І вась яна гатова. Пад позіркамі шматлікіх глядачоў яе выносяць да іконы Манеры Гомельскай. Свечку асвяціў айцец Сяргій Платніцкі. Яна будзе ўстаноўлена ў капліцы (што плянуецца пабудоваць у бліжэйшы час) гэтай святой у Століне. А пакуль свечка захоўваецца ў царкве вёскі Адвержычы.

Таяццяна СЕГЕН. Фота аўтара.

Сцяжынамі Агінскага ў Залесці...

У наступным, 2015-м, годзе будзе святкавацца 250-годдзе з дня нараджэння славуэта кампазітара і дыпламата Міхала Клеафаса Агінскага. Самы час падумаць пра тое, як адсвяткаваць гэтую дату.

Старшыня Гродзенскага аблвыканкама Уладзімір Краўцоў паведаміў, што ўжо ў верасні гэтага года плануецца завяршыць restauration сядзібы Агінскіх у вёсцы Залессе Смагарскага раёна. На месцы сядзібы будзе створаны турыстычна-культурны комплекс з чатырох зон. Тут адкрыюцца музейныя і гаспадарыя пакоі, этнаграфічна-канцэртныя залы, аранжарэй. З цягам часу плануецца аднавіць і француска-польскі парк, які калісьці знаходзіўся побач з маёнткам.

Такія інфармацыя прагучала падчас сустрэчы старшыні Гродзенскага аблвыканкама з ваяводам падляскім Мацеем Жыўна з Польшчы. Краўцоў абмеркаваў таксама супрацоўніцтва ў межах рэгіёна «Неман», сумесныя планы па развіцці інфраструктуры Аўгустоўскага канала, рэалізацыі культурных праектаў.

Адкрыццё сядзібы будзе адбывацца падчас урачыстай цырымоніі з удзелам гасцей з розных краін. Краўцоў выказаў надзею, што пасля таго, як пачне працаваць такі значны аб'ект, польскія турысты будуць яшчэ больш частымі гасцямі на нашых землях. Тым больш што і на ўрачыстасцях, прысвечаных 250-годдзю, іх чакаюць у якасці непасрэдных удзельнікаў.

Аднаўленчыя працы на сядзібе ў Залесці распачаліся ў 2011 годзе. Яны фінансуюцца з рэспубліканскага і абласнога бюджэтаў, а таксама са сродкаў Еўрапейскага саюза па праекце памежнага супрацоўніцтва.

Варта дадаць, што палацава-паркавы ансамбль «Залессе» — гэта адметны прыклад архітэктурнага планіравання маёнтка. Калісьці тут размяшчаліся два палацы, два паркі, дзве аранжарэй, капліца, млын, бровар, дом садоўніка, стайні, цяпліца. На тэрыторыі парку знаходзіліся два звярынцы. А альтанкі размяшчаліся так, каб з іх зручна было назіраць за тым, што адбываецца навокал.

Ці трэба казаць, што сядзіба вялікага кампазітара калісьці была вядомай і сваімі балетамі. Тут абмяркоўваліся палітычныя навіны, праслухоўваліся новыя музычныя і літаратурныя творы. Нашчадак Агінскага, кампазітар і піяніст Іва Залускі, у кнізе «Ген Агінскага» прыводзіць успаміны аднаго з сучаснікаў Міхала Клеафаса: «Усе асобы, якія мелі ўплыў на грамадства, знакаміты грамадзяне Кароны і Літвы, што дбалі пра дабрабыт сваёй краіны, прыязджалі ў Залессе, каб абмянкаваць думкамі, і збіраліся ў князя часам на цэлыя тыдні».

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.

ЭКСПАРТ АДУКАЦЫІ: ЗАДАНИЕ НА ЗАЎТРА...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Другая стратэгія заключаецца ў прыцягненні замежных грамадзян на вучобу ў Беларусь праз фірмы-пасрэднікі. Большасць з гэтых фірмаў узначальваюць замежныя грамадзяне, якія навукаліся ў беларускіх ВНУ. Многія з іх атрымалі пасведчанне на права выхараства ў Беларусь, але актыўна падтрымліваюць кантакты з радзімай. Дзейнічае ў Беларусі і Міжнародная асацыяцыя выпускнікоў беларускіх ВНУ. Адною з яе задач з'яўляецца падтрыманне пастаянных кантактаў з выхаванцамі беларускай школы.

Зараз ствараецца рэспубліканская база даных аб пасрэдных фірмах і рэкрутынгавых агенствах, якія зарэгістраваны на тэрыторыі Беларусі і маюць добрую рэпутацыю. Гэта немалаважна, паколькі ў апошнія гады на падрыхтоўцы адзінці прымалюцца сотні грамадзян з Туркменістана, Кітая, Турцыі, Нігерыі, што патрабуе ад ВНУ больш шырокага ўзаемадзеяння з тэрытарыяльнымі органамі па грамадзянстве і міграцыі па ўзгадненні запрашэнняў на вучобу. Аднак, павысілася адказнасць ВНУ за ўстаноўленне стандартаў празрыстасці работы з пасрэднікамі. Надобрандзейнасць апошніх можа моцна ударыць па іміджу навукальнай установы.

З 2012 года ў Беларусі дзейнічае Цэнтр міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы адукацыі, створаны пры Рэспубліканскім інстытуце вышэйшай школы, у функцыі якога ўваходзіць як аналіз асноўных тэндэнцый развіцця сусветнага рынку адукацыйных паслуг, распрацоўка маркетынгавай стратэгіі, так і стварэнне банка звестак пра выпускнікоў беларускіх ВНУ з кола замежных грамадзян. Выпускнікі беларускіх ВНУ павінны вяртацца ў Беларусь у іншай якасці (як бізнесмены, дыпламаты, перакладчыкі) і быць правадырамі эканамічных зносін паміж сваімі краінамі і Беларуссю. Вядома, што сярод іх ёсць міністры, дыпламаты, дырэктары ўстаноў адукацыі, кіраўнікі буйных прадпрыемстваў, гадоўныя ўрачы медыцынскіх устаноў.

Перспектыўныя рынкі
Па звестках Міністэрства адукацыі, у гэтым навукальным годзе колькасць замежных грамадзян, якія навукаліся ў беларускіх установах адукацыі, павялічылася на 3886 чалавек і перавысіла 16 тысяч. У магістратуру залічаны 769 чалавек і 410 чалавек — у аспірантуру і ардынатуру.

Усяго ў 2013/2014 годзе колькасць замежных грамадзян, якія былі прыняты на навучанне ў беларускія ўстановы адукацыі, дасягнула 4384. Геаграфія краін, адкуль едуць у Беларусь ін-

версітаэтаў. Разам з тым, і сёння не ўрэгуюваныя пытанні тэрыфікацыі аплаты працы педагагічных работнікаў, якія ажыццяўляюць падрыхтоўку замежных грамадзян па-англійску. У Міністэрстве адукацыі незадаволены работай па арганізацыі для выкладчыкаў вышэйшых навукальных устаноў курсоў англійскай мовы і лінаць, што ўсе класічныя ўніверсітэты павінны раслапаць падрыхтоўку англамоўных спецыялістаў ужо з наступнага навукальнага года.

Матчыма, у такім выпадку трэба было б узяць на ўзбраенне досвед Латвіі, дзе выкладчыкаў вышэйшай школы на год вызвалі ад асноўнай работы для таго, каб тыя маглі ўшчыльную заняцца англійскай мовай і пацвердзіць сваю гадоўнасць выкладчыцка-педагагічнай спецыяльнасцю на спецыяльным экзамене. Рэктар БДУІР Міхал Батура, дарэчы, неаднойчы выступаў з ініцыятывай аб стварэнні рэспубліканскай базы спецыялістаў, якія не проста добра валодаюць англійскай мовай, але і гатовы арганізоўваць на англійскай мове навукальныя працэсы. Не выключана, што такі ўзаемаабмен не толькі спрыяў бы ўсім задачам, але і дазволіў далучыцца да арганізацыі выкладання на замежнай мове іншым беларускім ВНУ.

Сёння найбольш папулярна ў замежных грамадзян кар'ера ў беларускіх ВНУ (з колькасцю студэнтаў 2-4 тысячы чалавек) не павінны распаляць свае сілы і працаваць на ўсё рэгіёны свету; неабходна дзейнічаць аднаасобна, працаваць толькі па максімальна выгадным для нас кірунках. А паколькі «арабская вясна» ахоплівае ўсё больш краін, мы ўжо думаем, што трэба сыхадзіць з нашых традыцыйных рынкаў, паколькі чакаць адтуль новых студэнтаў нам не даводзіцца. У якасці самых перспектыўных рынкаў разглядаем краіны Азіі.

Толькі буйныя ўніверсітэты могуць дазваляць сабе працаваць на сотню краін. А невялікія ВНУ не павінны распаляць свае сілы і працаваць на ўсё рэгіёны свету.

Універсітэты могуць дазваляць сабе працаваць на сотню краін. А невялікія ВНУ не павінны распаляць свае сілы і працаваць на ўсё рэгіёны свету.

Перспектыўныя рынкі экспарту адукацыйных паслуг (99 чалавек) навукаецца значна колькасць маладых людзей з Нігерыі (66 чалавек), Ірана (44), В'етнама (36), Расіі (35), Ірака (28), Лівіі (15), Казахстана (21) і Лівана (15).

— Перспектыўнымі рынкамі экспарту адукацыйных паслуг з'яўляюцца, на наш погляд, перш за ўсё краіны СНД (Казахстан, Азербайджан, Таджыкістан), у якіх руская мова служыць агульнапрынятым сродкам камунікацыі; краіны Паўднёвай і Паўднёва-Усходняй Азіі (В'етнам, Бангладэш, Шры Ланка, Індыя, Інданезія), Блізкага Усходу (Ірак, Ліван, Іран), Афрыкі і Лацінскай Амерыкі; — падкрэслівае Віктар Яжык.

— Мы лічым, што даводзіць да ВНУ лямачы паказчыкі па колькасці іншаземных студэнтаў і заробленых грошах неапраўдана. Даводзіць трэба эфектыўныя паказчыкі — напрыклад, па суадносінах студэнтаў-іншаземцаў і студэнтаў-беларускаў ці студэнтаў-іншаземцаў і выкладчыкаў, — агульную сваю паціццю **дэкан факультэта падрыхтоўкі замежных грамадзян Віцебскага**

дзяржаўнага медуніверсітэта Вадзім Прыступа. — І рухацца на той ці іншы рынак трэба толькі ў тым выпадку, калі нашы выдаткі будуць апраўданымі. Трэба ўлічваць таксама і наўнасць унутраных бар'ераў: якія перашкоды існуюць у той ці іншай краіне па прызнанні нашых дыпламаў.

Толькі буйныя ўніверсітэты могуць дазваляць сабе працаваць на сотню краін. А невялікія ВНУ (з колькасцю студэнтаў 2-4 тысячы чалавек) не павінны распаляць свае сілы і працаваць на ўсё рэгіёны свету; неабходна дзейнічаць аднаасобна, працаваць толькі па максімальна выгадным для нас кірунках. А паколькі «арабская вясна» ахоплівае ўсё больш краін, мы ўжо думаем, што трэба сыхадзіць з нашых традыцыйных рынкаў, паколькі чакаць адтуль новых студэнтаў нам не даводзіцца. У якасці самых перспектыўных рынкаў разглядаем краіны Азіі.

Кошт і якасць
Асобная тэма — задавальнасць замежных студэнтаў якасцю беларускай адукацыі. Апытанне студэнтаў рэгіянальных ВНУ паказала, ад адпаведнасць кошту атрыманай адукацыі яе якасці яны ацэньваюць у 4,43 бала па пяцібальнай шкале, а магчымыя прымяненне атрыманых ва ўніверсітэце ведаў у сферы прафесійнай дзейнасці — у 4,57 бала.

Навучанне на англійскай мове ўжо арганізавана ў БДМУ, БДУІР, БДТУ і шэрагу іншых універсітэтаў. Разам з тым, і сёння не ўрэгуюваныя пытанні тэрыфікацыі аплаты працы педагагічных работнікаў, якія ажыццяўляюць падрыхтоўку замежных грамадзян па-англійску. У Міністэрстве адукацыі незадаволены работай па арганізацыі для выкладчыкаў вышэйшых навукальных устаноў курсоў англійскай мовы і лінаць, што ўсе класічныя ўніверсітэты павінны раслапаць падрыхтоўку англамоўных спецыялістаў ужо з наступнага навукальнага года.

Сёння найбольш папулярна ў замежных грамадзян кар'ера ў беларускіх ВНУ (з колькасцю студэнтаў 2-4 тысячы чалавек) не павінны распаляць свае сілы і працаваць на ўсё рэгіёны свету; неабходна дзейнічаць аднаасобна, працаваць толькі па максімальна выгадным для нас кірунках. А паколькі «арабская вясна» ахоплівае ўсё больш краін, мы ўжо думаем, што трэба сыхадзіць з нашых традыцыйных рынкаў, паколькі чакаць адтуль новых студэнтаў нам не даводзіцца. У якасці самых перспектыўных рынкаў разглядаем краіны Азіі.

Фактары, якія стрымліваюць рост экспарту адукацыйных паслуг:

- недахоп месцаў у інтэрнатах для кампактнага пражывання замежных студэнтаў;
- неаднаразовыя адмовы міграцыйных органаў узгадняць запрашэнні на вучобу грамадзян з краін з так званай «паўшытанай міграцыйнай актыўнасцю». Ва ўмоўным «чорным спісе» знаходзіцца цэлы шэраг краін Азіі і Афрыкі;
- недастатковая колькасць выкладчыкаў, якія свабодна валодаюць замежнай мовай для арганізацыі навучання на замежнай мове;
- нізкая інфармаваць патэнцыяльных студэнтаў аб магчымасцях атрымання адукацыі ў Беларусі.

Надзея НИКАЛАЕВА.

ЗАВЕРЭНО
Департамент па цэнным бумагам Міністэрства фінансав Рэспублікі Беларусь С.А.Сушко
17.01.2014

БЕЛАРУСБАНК

УТВЕРЖЕНО
Протокол засядання Наблюдательного совета ОАО «АСБ Беларусбанк»
09.01.2014 № 1

КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ об открытой продаже облигаций Открытого акционерного общества «Сбергательный банк Беларусбанк» сто шестьдесят пятого – сто шестьдесят седьмого выпусков

- 1. Полное и сокращенное наименование эмитента (на белорусском и русском языках)**
Наименование эмитента на белорусском языке: полное: Открытый акционерный товарищество «Ашнадны банк «Беларусбанк»; сокращенное: ААТ «Акцыянерны Ашнадны банк «Беларусбанк»; наименование эмитента на русском языке: полное: Открытое акционерное общество «Сбергательный банк «Беларусбанк» (в дальнейшем именуемое «Банк»); сокращенное: ОАО «Акционерный Сбергательный банк «Беларусбанк» (ОАО «АСБ Беларусбанк»).
- 2. Место нахождения эмитента, телефон, факс, электронный адрес**
Республика Беларусь, 220089, г. Минск, пр-т Дзержинского, 18; телефон: (017) 309 09 59; факс: (017) 222 26 26; e-mail: info@belarusbank.by.
- 3. Номера расчетного и/или валютного счетов эмитента, на которые будут зачисляться средства, поступающие при проведении открытой продажи облигаций**
Юридические лица – резиденты и нерезиденты Республики Беларусь, изъявившие желание приобрести облигации Банка 165-го, и/или 166-го выпусков (в дальнейшем именуемые «Облигации») на небиржевом рынке, обязаны перечислить Банку денежные средства в безналичном порядке на балансовый счет 4940 в Банке, код 795 в соответствии с договором открытой продажи облигаций.
- 4. Наименование периодического печатного издания, определенное эмитентом для раскрытия информации**
Банк публикует в газете «Звязда» следующую информацию: годовой отчет Банка за 2013 год – не позднее 25.04.2014; о принятом решении о реорганизации или ликвидации Банка – в течение 2-х месяцев с момента принятия такого решения; сведения, подлежащие опубликованию в соответствии с Законом Республики Беларусь от 13.07.2012 № 415-3 «Об экономической несостоятельности (банкротстве)» – в течение 5 дней с момента получения соответствующего судебного постановления;

График начисления и выплаты дохода

№ п/п	период начисления дохода		продолжительность периода, дней	Дата формирования реестра для целей выплаты дохода
	начало периода	конец периода дата выплаты дохода		
1	21.01.2014	20.04.2014	90	15.04.2014
2	21.04.2014	20.07.2014	91	15.07.2014
3	21.07.2014	20.10.2014	92	14.10.2014
4	21.10.2014	20.01.2015	92	14.01.2015
5	21.01.2015	20.04.2015	90	15.04.2015
6	21.04.2015	20.07.2015	91	14.07.2015
7	21.07.2015	20.10.2015	92	14.10.2015
8	21.10.2015	20.01.2016	92	14.01.2016
ИТОГО:			730	

В случае если дата выплаты дохода выпадает на нерабочий день, фактическая выплата осуществляется в первый рабочий день, следующий за нерабочим днем. Проценты на сумму дохода по Облигациям за указанные нерабочие дни не начисляются и не выплачиваются. Под нерабочими днями понимаются выходные дни, государственные праздники и праздничные дни: установленные и объявленные Советом Министров Республики Беларусь, Президентом Республики Беларусь нерабочими днями – в случае перечисления дохода на счета владельцев Облигаций, открытые в банках Республики Беларусь; установленные в ином государстве – в случае перечисления дохода через банк-корреспондент, расположенный в ином государстве.

17. Условия и порядок досрочного погашения облигаций
Банк может принять решение о досрочном погашении облигаций 165-го, и/или 166-го, и/или 167-го выпусков либо части указанных выпусков в следующих случаях:
а) принятия соответствующего решения Правлением и Наблюдательным советом Банка. О данном решении Банк письменно уведомляет владельцев облигаций соответствующего выпуска (но не позднее 4 рабочих дней до установленной даты досрочного погашения облигаций);
б) приобретения Банком всего объема облигаций 165-го, и/или 166-го, и/или 167-го выпусков либо части указанных выпусков облигаций до даты окончания срока обращения Облигаций в порядке, определенном пунктом 19 настоящего документа.

При досрочном погашении Облигаций выплачивается их номинальная стоимость в валюте номинала облигации соответствующего выпуска, а также доход, рассчитанный с даты, следующей за датой выплаты дохода за предшествующий период, по дате досрочного погашения включительно.
Досрочное погашение Облигаций осуществляется Банком в отношении лиц, указанных в реестре владельцев облигаций соответствующего выпуска, который формируется Наблюдательным Советом Банка за 4 рабочих дня до установленной даты досрочного погашения облигаций соответствующего выпуска путем перечисления в безналичном порядке в соответствии с законодательством Республики Беларусь причитающихся денежных средств в валюте номинала облигации соответствующего выпуска на счета их владельцев.

В соответствии с законодательством Республики Беларусь владельцы Облигаций обязаны осуществить перевод досрочно погашаемых Облигаций на счет «депо» Банка не позднее рабочего дня, следующего за днем перечисления Банком денежных средств, необходимых для погашения Облигаций.
18. Порядок погашения облигаций
При погашении Облигаций владельцам Облигаций выплачивается номинальная стоимость Облигаций, а также доход за последний период начисления дохода.

Погашение Облигаций осуществляется Банком в отношении лиц, указанных в реестре владельцев облигаций соответствующего выпуска, который формируется депозитарием Банка по состоянию на 14.01.2016, путем перечисления в безналичном порядке в соответствии с законодательством Республики Беларусь причитающихся денежных средств в валюте номинала облигации соответствующего выпуска на счета владельцев Облигаций.
В соответствии с законодательством Республики Беларусь владельцы Облигаций обязаны осуществить перевод погашаемых Облигаций на счет «депо» Банка не позднее рабочего дня, следующего за днем перечисления Банком денежных средств, необходимых для погашения Облигаций.

19. Условия и порядок приобретения облигаций эмитентом до даты начала их погашения
В период обращения Облигаций Банк осуществляет приобретение (выкуп) Облигаций до даты начала их погашения на биржевом рынке в соответствии с правилами Биржи или на внебиржевом рынке в соответствии с заключенными договорами купли-продажи Облигаций.
Выкуп осуществляется по цене, равной номинальной стоимости облигации соответствующего выпуска, в даты выплаты дохода по Облигациям, указанные в Графике. Если установленная дата выкупа выпадает на нерабочий день, определенный таковым в соответствии с частью второй пункта 16 настоящего документа, выкуп Облигаций осуществляется Банком по номинальной стоимости облигации соответствующего выпуска в первый рабочий день, следующий за нерабочим днем. Проценты по выкупленным Облигациям за указанные нерабочие дни не начисляются и не выплачиваются.

В период обращения Облигаций Банк имеет право:
приобретать Облигации в иные сроки (цену и количество приобретаемых Облигаций определяет Банк), начиная с 23.01.2014;
осуществлять дальнейшую реализацию или досрочное погашение выкупленных Облигаций;
совершать иные действия с Облигациями в соответствии с законодательством Республики Беларусь.

20. Порядок обращения облигаций
Сделки с Облигациями на вторичном рынке осуществляются в соответствии с законодательством Республики Беларусь: резидентами Республики Беларусь (в том числе Банком) – в торговой системе Биржи или на внебиржевом рынке; нерезидентами Республики Беларусь – только в торговой системе Биржи.
Сделки с Облигациями на вторичном рынке прекращаются за 4 рабочих дня до даты начала погашения Облигаций, указанной в пункте 13 настоящего документа.

Первый заместитель Председателя Правления Открытого акционерного общества «Сбергательный банк «Беларусбанк»
Г.С.Господарик

Главный бухгалтер Открытого акционерного общества «Сбергательный банк «Беларусбанк»
И.П.Лысковская

И.о. директора Унитарного предприятия по оказанию услуг на рынке ценных бумаг «АСБ БРОКЕР» (приказ от 30.12.2013 № 70)
И.В.Мельникова

Лицензия на осуществление банковской деятельности № 01 от 24.05.2013, выданная Национальным банком Республики Беларусь, УНП 100325912

■ Апладысменты з нагоды

МУЗЫ ЗАСЛАЎЯ

ЖЫХАРЫ Заслаўя даўно прызываліся да таго, што афішэ культурных падзей іх невялікага горада заўжды разнастайная. Гэтымі днямі да цікавых сустрэч прываблівае яшчэ адна. Аматыры прыгожага пісьменства, музыкі і спеваў былі запрошаны ў залу мясцовай дзіцячай школы мастацтваў. Там прайшоў творчы вечар паэта, празаіка, супрацоўніка выдавецкага дома «Звязда», вядучага стылістычнага рэдактара газеты «Звязда» Дзмітрыя Патрычэва. У рамках імпрэзы адбылася прэзентацыя новага зборніка апазданнага пісьменніка «Белая Жанчына» і была адрыта выстава кніжнай прадукцыі мінскага выдавецтва «Чатыры чвэрці».

Музы сябруюць паміж сабой — гэта было яшчэ раз пацверджана, калі пачатак сустрэчы абвясцілі звонкія галасы юных спевакоў з хору Заслаўскай дзіцячай школы мастацтваў. Песня «Міншчына» ў іх выкананні стала своеасаблівым эпіграфам да наступных выступленняў перад глядачамі вядомых літаратараў, членаў Саюза пісьменнікаў Беларусі, якія прыехалі ў гэты дзень у Заслаўе. З дзейнасцю выдавецтва «Чатыры чвэрці» пазнаёміла яго рэдактар Наталля Карасёва.

Жыхары Заслаўя пачулі выступленні вядомых паэтаў і празаікаў: у прыватнасці сакратара Саюза пісьменнікаў Беларусі Генадзя Пашова, Міхаса Пазнякова, Віктара Шніпа, Рагнеда Малахоўскага, Уладзіміра Ермалаева, Міколы Шабовіча, Святланы Быкавай, Святланы Касцючэнік. Дарэчы, Дзмітрый Патрычэв — аўтар кнігі, з прэзентацыі якой пачалася гэтая імпрэза, вядомы таксама як аўтар і выканаўца шматлікіх песенных твораў. На гэты раз песню «Ненаглядка», на яго музыку, перад залай выканалі кампазітар, спявак Анатоль Міхаленка. Заключаны святочны акорд гэтай сустрэчы зрабіў ансамбль скрыпачоў Заслаўскай дзіцячай школы мастацтваў.

На здымках:
Выступае дзіцячы ансамбль скрыпачоў. Старшыня Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Міхас Пазнякоў і Дзмітрый Патрычэв падчас прэзентацыі кнігі «Белая Жанчына».

Многія выступленні засталіся на фотаздымках (фотарэпартаж вялі паэт-гумарыст Уладзімір Ермалаў і паэтэса Святлана Быкава).
Яўген ПЯСЕЦКІ. Фота аўтара

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА
Аукцион состоится 31.01.2014 г. в 10.30 по адресу: 220039, г. Минск, ул. Воронянского, д. 5, к. 3, кабинет № 217. Организатором аукциона является РУП «Белпочта» в лице Минского филиала РУП «Белпочта», находящегося по адресу: г. Минск, ул. Воронянского, д. 5, к. 3.

НА АУКЦИОНЕ ВЫСТАВЛЯЕТСЯ ПРАВО ЗАКЛЮЧЕНИЯ ДОГОВОРА АРЕНДЫ НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА.

- 1) Помещения на 1 этаже изолированного административно-производственного помещения, расположенного по адресу: Мінская обл., г. Жодино, пр-т Мира, 9-1 в удовлетворительном состоянии, срок аренды – 5 лет, целевое использование – размещение офиса, складского помещения, осуществление торговли, оказание услуг, производственных целей (за исключением вредных производств). Коэффициент от 0,5 до 3 установлен 3.
- 2) Помещения на 2 этаже изолированного административно-производственного помещения, расположенного по адресу: Мінская обл., г. Жодино, пр-т Мира, 9-1 в удовлетворительном состоянии, срок аренды – 5 лет, целевое использование – размещение офиса, складского помещения, осуществление торговли, оказание услуг, производственных целей (за исключением вредных производств). Коэффициент от 0,5 до 3 установлен 3.
- 3) Помещения площадью 131,1 (125; 0,3; 0,3) кв.м. Начальная цена продажи – 281 650 рублей, размер задатка – 28 165 рублей.
- 4) Помещения площадью 16,7 кв.м. Начальная цена продажи – 359 050 рублей, размер задатка – 35 905 рублей.
- 5) Помещения площадью 22,3 кв.м. Начальная цена продажи – 479 450 рублей, размер задатка – 47 945 рублей.
- 6) Помещения площадью 19,1 (18,5; 0,3; 0,3) кв.м. Начальная цена продажи – 410 650 рублей, размер задатка – 41 065 рублей.

Документы на участие в аукционе принимаются с 21.01.14 г. по 30.01.14 г. в рабочее время (с 10.00 до 16.00) по адресу: г. Минск, ул. Воронянского, д. 5, к. 3, кабинет 103. Документы, поданные после 16.00.30.14 г., не рассматриваются.

Для участия в аукционе участники, не являющиеся резидентами Республики Беларусь, должны предоставить нотариально заверенные копии документов, подтверждающих полномочия представителя физического лица, индивидуального предпринимателя, юридического лица, удостоверяющей личность: индивидуального предпринимателя – копию свидетельства о государственной регистрации; юридического лица (резидент Республики Беларусь) – копию документа, подтверждающего государственную регистрацию; нерезидент – копию документов, подтверждающих полномочия уполномоченного лица, индивидуального предпринимателя, юридического лица, удостоверяющей личность данного представителя. Копии документов представляются без нотариального заверения. Договор аренды по результатам аукциона заключается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

В случае, если Победитель аукциона (лицо, признанное победителем аукциона) не подписал протокол о результатах аукциона, не уплатил сумму, по которой продан предмет аукциона, не возместил организатору аукциона сумму затрат на организацию и проведение аукциона; не подписал договора аренды, а также, в случае если участник аукциона отказался от участия в аукционе, не оплатил аукцион, в результате чего аукцион признан результативным, указанными лицами уплачивается штраф в размере 100 базовых величин.

Телефон для справок: (8-017) 213-28-18, факс (8-017) 207-84-66.

Извещения о проведенных ранее аукционах были опубликованы в газете «Звязда» 06.09.13 по Лоту № 1 и № 4, 05.06.13 по Лоту № 2, 19.11.13 по Лоту № 3.

ДЗЕЛЯ АДНАГО ДОТЫКУ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Пытацца, дзе Дом міласэрнасці (а менавіта там у храме Іова Шматпакутнага ўстанавілі каўчэг са святыняй для пакланення) на станцыі метро «Усход» не давясць, мяркую, нават там, хто ў нашай сталіцы апынуўся ўпершыню. Людзі ішлі і ішлі ў абодвух напрамках. Туды — разгартаць з метро, падобна, назад — расчыраваць ад марозу, з прасветленымі тварами...
Чарга пачыналася зусім недалёка ад праспекта Незалежнасці — да Дома міласэрнасці больш за кіламетр дакладна. «Стаяць будзем гадзін пяць, — радасна паведаміла жанчына побач. — А яно і нядоўга: у Маскве і дзясць гадзін людзі на марозе стаялі... Веда-

еце, мне вельмі словы нашага мітрапаліта Паўла спадабаліся. Ён сказаў, што станяне ў чарзе да святыні — гэта як падарожжа валхвоў да Хрыста... Разнаемліся. Марыя Іванаўна прыехала з Валожынскага раёна. «З Божай дапамогай паспею на апошні аўтобус. А не — да дачкі заеду, унікаў адрываю. Але буду стаяць абавязкова. Гэта ж такое дзіва — упершыню за пяцьсот гадоў Дары вывезлі за межы Грэцыі і прывезлі менавіта да нас. Быць побач і не дакрануцца да такой святыні — як жа можна?» — разважала жанчына. «Ды нават і не побач, — далучылася да размовы суседка, якой у моднай дубленцы ды боціках на абцасях было, відаць, не вельмі цёпла. — Мы з мужам, напрыклад, з Рыгі прыехалі. Я сама адсюль родам, мама тут жыве, візы ёсць. Селі ў машыну, ноч яды — і на месцы. Такі выпадак грэх упусціць. Есць аб чым папрацаваць на Усвышэння. А калі магчыма гэта зрабіць каля такой святыні — што значыць адлегласць ды некалькі гадзін на марозе?»
Людская плынь пакрысе пасоўвалася наперад. Сонца пачало схі-

зіць валёнкі. Каб людзям цёпла было». У прыемных размовах ці проста ў задумлівым маўчанні час мінуў незаўважна. Праз чатыры гадзіны ўжо дайшлі да месца, дзе людзей ужо запуськалі далей групамі чалавек па дваццаць. Пасля дагляд рэчаў (ахова, як і абяцалі, на узроўні), яшчэ некалькі прыпынкаў у двары Дома міласэрнасці — і ты ўжо на прыступках храма. Некалькі крокаў наперад — і вось ён, сярэбраны каўчэг, а ў ім — невялікая залатыя пласцінка, якая ледзь паспявае разгледзець: да Дароў можна толькі, праходзячы, дакрануцца рукой, прыкладаючы вуснамі дазваляюць дзецям, якіх, дарэчы, з бачкамі пускаюць без чаргі...
Адна хвіліна — і ты ўжо за межамі царквы, накіроўваешся да выхаду з двара, ідзеш да метро ўздоўж чаргі, якая зусім не меншае. «Лёгка як стала, бы крылы за спінай выраслі», — гаворыць жанчына маладой дзячыне, відаць, дачка, якая таксама прасветлена ўсімхаецца. Лаўлю сябе на тым, што і сама ўсімхаюся, і не халадна ўвогуле, і першыя зоркі, што на небе з'явіліся, надзвычай яркія — такіх, здаецца, у вялікім горадзе і не бачыла ніколі...
Пасля, ужо пачытаўшы навіны, даведлася, што за суткі да Дароў

дзве тысячы гадоў, якая была ў руках самага Хрыста — гэта ж толькі ўявіць! Тым больш для жанчыны — мы ж на Афон ніяк на трапім».
Праз пару гадзін Тацяна з Рыгі пачала прытанцоўваць: модныя боты на натуральным футры ўжо не грэлі. «Глянцы — валёнкі прадаюць!» — кінуты нехта ў натоўпе. Спраўды, каля грузавой машыны выстайлася цэлая чарга. Аказалася, са Смільвічэй прывезлі цёплы абуток. Валёнкі адмысловыя — на цвёрдай падэшве, з вышыўкай. Трыста з невялікім тысяч — і нагам цёпла, і прыгожа. Асабліва ўпада-

ляцца да захаду, мароз мацнеў. «Ці паспеем?» — трывожна цікавіліся кабеты ў валанцёраў, якія хадзілі ўздоўж чаргі, гатовыя дапамагчы ў любой сітуацыі. «Не хвалюйцеся, — супакойвала ўсмешліва рымаўна дзячына. — Учора доступ быў адкрыты да гадзіны ночы, а сёння з паловы восьмай раніцы. Так што паспеце. Вы лепш у аўтобус зайдзіце, паграйдзеце, а там, калі прайсці далей, можна і кавы, і гарбаты купіць».
Аўтобусаў, дзе народ грэўся, стаяла штурк сем. Утульна ўладкаваўшыся на сядзенні каля акна, разгаварылася з маладымі дзячэнтамі, студэнткамі гістака. Іх у чаргу да Дароў прывялі, хутчэй, навуковыя меркаванні. «Ведаеце, я прытымілаваюся меркаванню, што Бог заўсёды вакол нас і з намі, і нам даецца па нашай веры, а не па тым, да якой святыні мы дакрануліся, — разважала адна з дзячэнт. Вольга Самсончык. — Я стаю тут не дзеля таго, каб папрасіць аб нечым Усвышэнна менавіта каля Дароў. А вось убачыць самі Дары — магчымаць проста ўнікальная. Рэліквія, якой больш за

балі абуток жанчыны — з ахвотай высокавалі з боцікаў і чаравічкаў, выбіралі пару па памеры. Тацяна таксама з радасцю нацягнула на ногі ваўняныя «боты». «Колькі пар сёння прадзілі?» — спыталася ў мажана мужчыны, што бойка гандляваў таварам. «Пар трыста, — адказаў Уладзімір Мукавозчык. — Сёння ўжо заканчвае, заўтра яшчэ тавар падвезём. Усе дні, што Дары будуць тут, плануем прыво-

дзюць валёнкі. Каб людзям цёпла было». У прыемных размовах ці проста ў задумлівым маўчанні час мінуў незаўважна. Праз чатыры гадзіны ўжо дайшлі да месца, дзе людзей ужо запуськалі далей групамі чалавек па дваццаць. Пасля дагляд рэчаў (ахова, як і абяцалі, на узроўні), яшчэ некалькі прыпынкаў у двары Дома міласэрнасці — і ты ўжо на прыступках храма. Некалькі крокаў наперад — і вось ён, сярэбраны каўчэг, а ў ім — невялікая залатыя пласцінка, якая ледзь паспявае разгледзець: да Дароў можна толькі, праходзячы, дакрануцца рукой, прыкладаючы вуснамі дазваляюць дзецям, якіх, дарэчы, з бачкамі пускаюць без чаргі...
Адна хвіліна — і ты ўжо за межамі царквы, накіроўваешся да выхаду з двара, ідзеш да метро ўздоўж чаргі, якая зусім не меншае. «Лёгка як стала, бы крылы за спінай выраслі», — гаворыць жанчына маладой дзячыне, відаць, дачка, якая таксама прасветлена ўсімхаецца. Лаўлю сябе на тым, што і сама ўсімхаюся, і не халадна ўвогуле, і першыя зоркі, што на небе з'явіліся, надзвычай яркія — такіх, здаецца, у вялікім горадзе і не бачыла ніколі...
Пасля, ужо пачытаўшы навіны, даведлася, што за суткі да Дароў

дзве тысячы гадоў, якая была ў руках самага Хрыста — гэта ж толькі ўявіць! Тым больш для жанчыны — мы ж на Афон ніяк на трапім».
Праз пару гадзін Тацяна з Рыгі пачала прытанцоўваць: модныя боты на натуральным футры ўжо не грэлі. «Глянцы — валёнкі прадаюць!» — кінуты нехта ў натоўпе. Спраўды, каля грузавой машыны выстайлася цэлая чарга. Аказалася, са Смільвічэй прывезлі цёплы абуток. Валёнкі адмысловыя — на цвёрдай падэшве, з вышыўкай. Трыста з невялікім тысяч — і нагам цёпла, і прыгожа. Асабліва ўпада-

ляцца да захаду, мароз мацнеў. «Ці паспеем?» — трывожна цікавіліся кабеты ў валанцёраў, якія хадзілі ўздоўж чаргі, гатовыя дапамагчы ў любой сітуацыі. «Не хвалюйцеся, — супакойвала ўсмешліва рымаўна дзячына. — Учора доступ быў адкрыты да гадзіны ночы, а сёння з паловы восьмай раніцы. Так што паспеце. Вы лепш у аўтобус зайдзіце, паграйдзеце, а там, калі прайсці далей, можна і кавы, і гарбаты купіць».
Аўтобусаў, дзе народ грэўся, стаяла штурк сем. Утульна ўладкаваўшыся на сядзенні каля акна, разгаварылася з маладымі дзячэнтамі, студэнткамі гістака. Іх у чаргу да Дароў прывялі, хутчэй, навуковыя меркаванні. «Ведаеце, я прытымілаваюся меркаванню, што Бог заўсёды вакол нас і з намі, і нам даецца па нашай веры, а не па тым, да якой святыні мы дакрануліся, — разважала адна з дзячэнт. Вольга Самсончык. — Я стаю тут не дзеля таго, каб папрасіць аб нечым Усвышэнна менавіта каля Дароў. А вось убачыць самі Дары — магчымаць проста ўнікальная. Рэліквія, якой больш за

балі абуток жанчыны — з ахвотай высокавалі з боцікаў і чаравічкаў, выбіралі пару па памеры. Тацяна таксама з радасцю нацягнула на ногі ваўняныя «боты». «Колькі пар сёння прадзілі?» — спыталася ў мажана мужчыны, што бойка гандляваў таварам. «Пар трыста, — адказаў Уладзімір Мукавозчык. — Сёння ўжо заканчвае, заўтра яшчэ тавар падвезём. Усе дні, што Дары будуць тут, плануем прыво-

дзюць валёнкі. Каб людзям цёпла было». У прыемных размовах ці проста ў задумлівым маўчанні час мінуў незаўважна. Праз чатыры гадзіны ўжо дайшлі да месца, дзе людзей ужо запуськалі далей групамі чалавек па дваццаць. Пасля дагляд рэчаў (ахова, як і абяцалі, на узроўні), яшчэ некалькі прыпынкаў у двары Дома міласэрнасці — і ты ўжо на прыступках храма. Некалькі крокаў наперад — і вось ён, сярэбраны каўчэг, а ў ім — невялікая залатыя пласцінка, якая ледзь паспявае разгледзець: да Дароў можна толькі, праходзячы, дакрануцца рукой, прыкладаючы вуснамі дазваляюць дзецям, якіх, дарэчы, з бачкамі пускаюць без чаргі...
Адна хвіліна — і ты ўжо за межамі царквы, накіроўваешся да выхаду з двара, ідзеш да метро ўздоўж чаргі, якая зусім не меншае. «Лёгка як стала, бы крылы за спінай выраслі», — гаворыць жанчына маладой дзячыне, відаць, дачка, якая таксама прасветлена ўсімхаецца. Лаўлю сябе на тым, што і сама ўсімхаюся, і не халадна ўвогуле, і першыя зоркі, што на небе з'явіліся, надзвычай яркія — такіх, здаецца, у вялікім горадзе і не бачыла ніколі...
Пасля, ужо пачытаўшы навіны, даведлася, што за суткі да Дароў

дзве тысячы гадоў, якая была ў руках самага Хрыста — гэта ж толькі ўявіць! Тым больш для жанчыны — мы ж на Афон ніяк на трапім».
Праз пару гадзін Тацяна з Рыгі пачала прытанцоўваць: модныя боты на натуральным футры ўжо не грэлі. «Глянцы — валёнкі прадаюць!» — кінуты нехта ў натоўпе. Спраўды, каля грузавой машыны выстайлася цэлая чарга. Аказалася, са Смільвічэй прывезлі цёплы абуток. Валёнкі адмысловыя — на цвёрдай падэшве, з вышыўкай. Трыста з невялікім тысяч — і нагам цёпла, і прыгожа. Асабліва ўпада-

ляцца да захаду, мароз мацнеў. «Ці паспеем?» — трывожна цікавіліся кабеты ў валанцёраў, якія хадзілі ўздоўж чаргі, гатовыя дапамагчы ў любой сітуацыі. «Не хвалюйцеся, — супакойвала ўсмешліва рымаўна дзячына. — Учора доступ быў адкрыты да гадзіны ночы, а сёння з паловы восьмай раніцы. Так што паспеце. Вы лепш у аўтобус зайдзіце, паграйдзеце, а там, калі прайсці далей, можна і кавы, і гарбаты купіць».
Аўтобусаў, дзе народ грэўся, стаяла штурк сем. Утульна ўладкаваўшыся на сядзенні каля акна, разгаварылася з маладымі дзячэнтамі, студэнткамі гістака. Іх у чаргу да Дароў прывялі, хутчэй, навуковыя меркаванні. «Ведаеце, я прытымілаваюся меркаванню, што Бог заўсёды вакол нас і з намі, і нам даецца па нашай веры, а не па тым, да якой святыні мы дакрануліся, — разважала адна з дзячэнт. Вольга Самсончык. — Я стаю тут не дзеля таго, каб папрасіць аб нечым Усвышэнна менавіта каля Дароў. А вось убачыць самі Дары — магчымаць проста ўнікальная. Рэліквія, якой больш за

балі абуток жанчыны — з ахвотай высокавалі з боцікаў і чаравічкаў, выбіралі пару па памеры. Тацяна таксама з радасцю нацягнула на ногі ваўняныя «боты». «Колькі пар сёння прадзілі?» — спыталася ў мажана мужчыны, што бойка гандляваў таварам. «Пар трыста, — адказаў Уладзімір Мукавозчык. — Сёння ўжо заканчвае, заўтра яшчэ тавар падвезём. Усе дні, што Дары будуць тут, плануем прыво-

«ІАРДАНЬ», ЛАЗНЯ І «АРХІРЭЙСКАЯ» ЮШКА

У Магілёве на Вадохрышча стартвала аздарэўленчая паездка «Край жыватворных крыніц»

Калі ж, як не на Хрышчэнне, можна адчуць жыватворную моц цудадзейных крыніц, якімі так славіцца Магілёўшчына далёка за межамі краіны? Дастаткова аднаго ўспаміну пра блакітную крыніцу на Слаўгарадчыне, знаёму з язячніцкіх часоў. Да яе кожны год на Макавей збіраецца шмат народа. Не менш вядомыя Палькавіцкая крыніца ў Магілёве, якая прыцягвае ўвагу паломнікаў амаль з XVI стагоддзю, намоленыя мясціны Быхавшчыны, дзе срод лясной гушчары хаваецца цэлы каскад гаючых крыніц «Захаранка», і шмат іншых.

Для тых, хто вырашыў акунуцца ў «Іардань», мароз — не перашкода.

Летас у Магілёве быў распрацаваны праект, які ўключыў у сябе найбольш знакавыя «крынічныя» мясціны цэнтральнай і ўсходняй частак вобласці. Яго ініцыяваў абласны грамадскі савет па развіцці аграэкатурызму ў Магілёўскай вобласці.

На першы азнаямлены тур, у якім мы сталі супраўднімі першапраходцамі, арганізатары запрасілі ў Дрыбінскі раён, дзе знаходзіцца жыватворная Трылесінская крынічка. Але каб справа адным паломніцтвам да святых мясцін не абмежавалася, падарожнікам прапанавалі пазнаёміцца з багатай культурай і традыцыямі гэтага краю: пабываць у гасцях народных майстроў, завітаць у Багданаву сям'ю, акунуцца ў купель, пасмакаваць юшку з пёўна (архірэйскаю), папарыцца ў лазні. Іншымі словамі, выбраваць на сабе, як Магілёўшчына падрыхтавалася да Гога гасціннасці.

Народ да падарожжа падрыхтаваўся па поўнай праграме — каністры, лазневыя прыналежнасці, фотаапараты. Пакуль ехалі па ранішнім Магілёве, паспелі убачыць чаргі, якія стаялі каля храмаў: здавалася, не было ім канца. Усе адразу пачалі гаманіць пра цудоўныя якасці вады, пра розныя храмы і крыніцы. «Бачылі б вы, якая прыгожая царква ў краснопольскай вёсцы Выдраўка. Яна яшчэ старадаўняя, зроблена без адзінаго цвіка». «Самая вялікая крыніца на Магілёўшчыне — Блакітная. Там вада і змой, і лета аднолькава, — плюс 8». «А ў Пустынках ёсць крынічка, якая вочы лечыць. Кажуць, моціслаўскі князь памыў твар і пачаў бачыць». «Трылесінская, куды мы завітаем, таксама цудадзейная», — супакойвала Уладлена Дайлюдзюк, спецыяліст па турызме гасцінчнага комплексу «Турысты» (гэта адна з устаноў, якая дапамагае рэалізаваць вышэйзгаданы праект).

Надвор'е, здавалася, спрыяла паездцы: мароз, сонейка, казанчы лес у сваім серабрыстым убранні. Вось і першы прыпынак — Дом рамёстваў у аграгарадку Кароўчына. На ганку нас сустракае дырэктар Тацяна Сіроціна.

У міліне плануецца адкрыць музей рамёстваў.

Калі заходзім унутр, у нос шыбае прыемны пах саломы і лыка. Амаль дзве залы скрозь застаўлены рознымі вырабамі з саломы, бісеру і лазы. А багатай калекцыяй ручнікоў можа пахваліцца і любімы музей. Але больш за ўсё Кароўчынскае Дом рамёстваў славіцца тым, што яго праект па плячэнні лапцёў прызнаны гісторыка-культурнай каштоўнасцю краіны. Тут іх столькі, што вочы разбягаюцца. Як і сувеніраў з саломкі. Супрацоўнікі распавядаюць пра гаспадару тутэйшых мясцін Дрыбшу, які прыйшоў на гэтыя землі без гроша ў кішэні і менавіта тут стаў добрым гаспадаром. Вакол яго сям'і і пачаў расці населены пункт, які атрымаў назву Дрыбін. А сімвал «жыве» на палічках Дома рамёстваў сярод розных абрадавых лялек.

Дзівішся на гэтыя вырабы, і не верыцца, што гэта можна зрабіць сваімі рукамі. І каб сумненнем не заставаўся, нас таксама запрашаюць спытаць сябе ў ролі майстроў і сплесці невялічкі «воер». Пад кіраўніцтвам Тацяны Сіроцінай справы ідуць як па масле. Нават той, хто ніколі ў руках не трымаў салому, пачынае плесці «коску». Адчувае сваё дачыненне да продкаў, ад гэтага становіцца неяк цёпла і ўтульна на душы. Цэлітанне нам жадаюць добрага настрою і раскаваюць, як выкарыстоўваць зроблены сваімі рукамі абрэз.

Багданова сям'я, да якой ад Кароўчыны зусім рукой падаць, здаецца казанчым палацам сярод лесу. Пакуль у катле тут жа, на двары, кіпіць юшка з пёўна, нас запрашаюць на экскурсію па сям'і. Існуе легенда, што тут калісьці жыў гаспадар гэтых маляўнічых мясцін Трылес. Арганізатары нават абяцаюць у будучыні гэты вобрэз стварыць, каб міфічны герой сам паказаваў родныя мясціны. Пакуль яго ролі выконвае старшыня абласнога грамадскага савета па развіцці аграды, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, калі тэмпература не больш за 60 градусаў. Не кожны арганізм можа спрацавацца з вялікімі награваннямі. Вельмі карыснымі былі і іншыя парадзі, якімі ён падзяліўся падчас свайго майстар-класа. Калі вы ведалі, вялікі тавар — гэта не заўсёды на карысць. Добра, кал